

POTI VALVONTA- JA HÄLYTYSTOIMINNAN TYÖKALUNA

Käyttökokemukset Sisä-Suomen poliisilaitoksessa
Mikko Martikainen

15.9.2021

TIIVISTELMÄ

Mikko Martikainen: POTI valvonta- ja hälytystoiminnan työkaluna – käyttökokemukset Sisä-Suomen poliisilaitoksessa

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaajat: Jari Hakala, Pasi Kotro

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä opinnäytetyössä on tutkittu Sisä-Suomen poliisilaitoksen valvonta- ja hälytystoimintasektorin henkilöstön näkemyksiä POTIn, eli poliisin tiedustelujärjestelmän käytettävyydestä sekä sen käytöstä tiedon välittämiseen ja oma-aloitteisen toiminnan suuntaamiseen. POTI on koko poliisihallinnon käytössä oleva tietojärjestelmä, jonka käyttötarkoituksena on rikollisuutta koskevan havainto- ja tiedotustiedon kerääminen yhteen paikkaan, jotta on tietoa on helposti kaikkien sitä tarvitsevien saatavilla. Hyvästä tarkoituksestaan huolimatta POTIsta puhutaan valvonta- ja hälytystoiminnan työntekijöiden keskuudessa yleensä negatiivisessa sävyssä ja se koetaan vaikeaksi käyttää. Kyseinen osa poliisin henkilöstöstä on työtehtäviensä vuoksi merkittävässä roolissa sekä tiedon tuottamisessa, että siitä hyötymisessä.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään ensin hyvän tietojärjestelmän käytettävyyden määrittämiä ja niiden sovellettavuutta POTIn arviointiin. Tämän jälkeen perehdytään siihen, mitä POTIn keskiössä oleva käsite tieto ja sen hallinta tarkoittaa ja mikä järjestelmän rooli on osana tietojohdosta poliisitoimintaa.

Vastausta tutkimuskysymyksiin haettiin kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän kautta tekemällä kohderyhmän perusjoukolla Webropol-kysely, johon vastasi 112 noin 370:stä potentiaalisesta vastaajasta. Strukturoitujen kysymysten lisäksi kaikkiin tutkimuskysymyksiin haettiin vastausta myös avoimilla kysymyksillä, joihin vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa mielipiteitään.

Vastaajajoukon arvio POTIn käytettävyydestä tietojärjestelmänä oli varsin huono ja käyttö on tämän vuoksi jäänyt vähäiseksi. Avoimissa vastauksissa tuotiin esiin konkreettisia esimerkkejä heikkouksista ja esitettiin parannusehdotuksia. Suurin osa vastaajista ei käytä järjestelmää oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisen tukena, mutta kuitenkin noin 20 % kertoi tekevänsä sitä jonkin verran. Käyttötarkoitus järjestelmän taustalla miellettiin tärkeäksi lähes yksimielisesti.

Sivumäärä: 38

Tarkastuskuukausi ja vuosi:

Avainsanat: POTI, tiedonvälitys, tietojohdoinen poliisitoiminta, kenttätoiminta

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 AIHE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	3
3 TEORIAOSIO	5
3.1 Kirjallisuus.....	5
3.2 Tietojärjestelmän käytettävyys	5
3.3 Tieto ja tietämyksenhallinta	7
3.4 Tietojohdoinen poliisitoiminta	9
4 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTTAMINEN.....	11
4.1 Tutkimuksen tarkoitus	11
4.2 Tutkimusmenetelmä.....	11
4.3 Kyselyn toteutus.....	13
4.4 Tutkimuksen luotettavuus	13
5 KYSELYN TULOKSET	14
5.1 Yleistä pohdintaa	14
5.2 POTIn käytettävyys ja mobiilisovelluksen vaikutus sen käyttöön.....	16
5.2.1 Käytettävyyden arviointi.....	16
5.2.2 Mobiilisovelluksen käyttö	20
5.2.3 Avoimet vastaukset	23
5.3 POTIn käyttö tiedonvälityksen työkaluna.....	25
5.3.1 Kysymysten tarkoitus.....	25
5.3.2 Tiedonvälitys yleisesti	26
5.3.3 POTin käyttö tiedonvälitykseen.....	28
5.3.4 Avoimet vastaukset	31
5.4 POTIn käyttö oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa	31
5.4.1 Osion strukturoidut vastaukset.....	31
5.4.2 Avoimet vastaukset	35
6 YHTEENVETO	36
6.1 Johtopäätökset.....	36
6.2 Jatkotutkimus	38
LÄHTEET	39
LIITE 1	41
LIITE 2.....	44

1 JOHDANTO

Poliisin tiedustelujärjestelmä, eli POTI, on poliisin tietojärjestelmä, jonka tarkoituksena on toimia alustana rikollisuutta koskevan havainto- ja tiedostustiedon tallentamiselle ja välittämiseksi. POTIn asteittainen käyttö aloitettiin 17.12.2018 osana laajempaa Vitja-hanketta. Järjestelmän käytön tarkoitus on pelkän rikosten selvittämisen sijasta kyetä aiempaa paremmin paljastamaan ja estämään ennalta ihmisten turvallisuutta vaarantavia tekoja. POTI on kirjaus- ja toiminnanohjausjärjestelmä, jossa samaan paikkaan kootaan sellaista tietoa, joka saattaa johtaa rikoksen esitutkintaan. Järjestelmä lisää rikosten ennalta estämiseen käytettävän tiedon saatavuutta, koska se kirjataan yhdenmukaisesti ja on useamman henkilön käsiteltävissä. POTI korvasikin useamman erillisjärjestelmän, kuten havaintotietojen kirjausjärjestelmän ja epäiltyjen tietojärjestelmän. Järjestelmä mahdollistaa myös useamman viranomaisen kirjausten tekemisen samaan paikkaan. Sitä voivat käyttää poliisin lisäksi myös tulli, rajavartiolaitos ja puolustusvoimat. (Poliisihallitus, 2018.)

POTIn keskeisenä ominaisuutena on, että poliisitoimintaa tukeva tieto saadaan paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti tallennettua samaan paikkaan. Täten voidaan paremmin varhaisessa vaiheessa tunnistaa esimerkiksi alkavia rikossarjoja ja ilmiöitä sekä tunnistaa huolta aiheuttavia, mahdollisesti kohdennettuun väkivaltaan pyrkiviä riskihenkilöitä. Näin ollen järjestelmä soveltuu hyvin osaksi rikosten torjumiseen ja ennalta estämiseen pyrkivää poliisin strategiaa. (Poliisihallitus, 2018.)

POTI koostuu neljästä tietoryhmästä:

1) Havaintotiedot

- Poliisimiesten havaitsemia ja poliisille ilmoitettuja tietoja sellaisista tapahtumista tai henkilöistä, joiden voidaan olosuhteiden taikka henkilön käyttäytymisen vuoksi perustellusti arvioida liittyvän rikolliseen toimintaan (Poliisihallitus 2018).
- Tiedon käyttötarkoituksen lakiperustana on poliisin henkilötietolain (616/2019) 7 §:n 5 momentti.

2) Tiedustelun asiat

- Esimerkiksi kirjattujen havaintotietojen jatkojalostaminen sen selvittämiseksi ja arvioimiseksi pitääkö asiassa aloittaa esitutkinta (Poliisihallitus 2018).
- Tiedon käyttötarkoituksen lakiperustana on poliisin henkilötietolain (616/2019) 2 luvun 5§, 6 §:n 1 momentin kohta 1 sekä 7§, 13§.

3) Tiedotustiedot

- Poliisin henkilötietolain (616/2019) 2 luvun 6, 7, 11, 12 ja 13 §:n tarkoittamaa poliisin sisäistä tiedon jakamista.
- Valvonnan suuntaamiseen tarkoitettuja tietoja, joista on asian laadun vuoksi tarpeellista tiedottaa (Poliisihallitus 2018).

4) ESPA, eli estävän ja paljastavan tiedon tietoryhmä

- Poliisin henkilötietolain (616/2019) 2 luvun 7 §:n mukaan voi sisältää tietoja henkilöistä, joiden voidaan perustellusti olettaa syyllistyneen tai syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta; jotka ovat yhteydessä edellä mainittuihin henkilöihin tai jotka tavataan tämän seurassa, ja yhteydenpidolla tai tapaamisella voidaan toistuvuuden, olosuhteiden tai henkilön käyttäytymisen vuoksi olettaa olevan yhteys rikokseen; jotka ovat poliisilain 5 luvun 13 §:n mukaisen tarkkailun tai muun poliisin toimenpiteen kohteena.

Lukuun ottamatta käyttöönoton alkuaikana julkaistuja lehdistötiedotteita, ei POTIsta ole saatavilla julkista tietoa. Poliisin sisäisenä tietolähteenä POTIsta on intranetti Sinetissä olemassa Vitja-käsikirja, jossa on Potin käyttöohjeita ja tietoryhmien määritelmiä. Käsikirja on yleisesti luokiteltu turvaluokkaan "IV – Käyttö rajoitettu". Tietoryhmiä käsitellään tässä työssä kuitenkin lainsäädännöstä johdetun käyttötarkoituksen, eikä yksityiskohtaisten ominaisuuksien näkökulmasta.

Tietopohja henkilötietojen käsittelylle löytyy myös julkisesta lähteestä, laista henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (616/2019). Poliisin henkilötietolaki uudistettiin ja päivitettiin vastaamaan EU:n uusia tietosuojasäännöksiä. Uusi laki tuli voimaan 1.6.2019. Laissa henkilötietojen käsittely on sidottu käyttötarkoituksiin, eikä enää tiettyihin rekistereihin tai tietojärjestelmiin. Poliisi ei saanut uuden lainsäädännön myötä uusia toimivaltuuksia, vaan sen tarkoituksena oli parantaa mahdollisuuksia käytössä olevilla toimivaltuuksilla saatujen henkilötietojen käyttämiseen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. (Sisäministeriö.)

Käsittelytarkoituksiin ja tietoluokkiin perustuvaan säätelyyn päädyttiin aiemman tietojärjestelmiin perustuvan lainsäädännön sijasta muun muassa siksi, että toimintaympäristö muuttuu nopeasti ja tiedonkäsittelyn tulevaisuuden tarpeita on mahdotonta tietää ennalta täysin. On tärkeää, että poliisilla on jatkuvasti riittävät oikeudet henkilötietojen käsittelyyn, eikä uuden tietosisällön käsittelemisen tarve edellytä aina lainsäädännön muuttamista. (HE 242/2018)

2 AIHE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkin opinnäytetyössä Sisä-Suomen poliisilaitoksen valvonta- ja hälytystoimintasektorilla työskentelevän henkilöstön kokemuksia POTIn käytöstä. Vaikka järjestelmä onkin käyttömahdollisuuksiltaan monipuolinen, edellyttää tietopohjan kertyminen ja tiedon välittyminen, että työntekijät todella käyttävät järjestelmää. Mikään osa kenttäpoliisin työstä ei varsinaisesti edellytä POTIn käyttämistä, vaan se on hyvin pitkälti kiinni työntekijän aktiivisuudesta.

Kenttätoiminnassa POTIa voidaan käyttää esimerkiksi havaintotiedon syöttämiseen havaitusta tapahtumasta tai henkilön käyttäytymisestä, joka ei vielä täytä rikoksen esitutinnan aloituskynnystä, mutta antaa perustellun syyn arvioida sen liittyvän rikolliseen toimintaan. Esimerkki tällaisesta voisi olla hälytystehtävän yhteydessä kerrostalon porraskäytävässä havaittu kannabiksen haju, jota ei kyetä kohdentamaan tiettyyn asuntoon. Havaintotietoja voidaan saada myös sivullisten kertomista vihjeistä.

Kentällä työskentelevät poliisimiehet tapaavat työssään paljon aktiivisia rikollisia. Rikoksesta epäiltyjen tunnistaminen tiedotustietoihin syötetyistä valvontakameroiden kuvista on tyypillistä poliisihenkilöstön tiedon jakamista. Tiedotustietoja voidaan myös syöttää kirjatuihin rikosilmoituksista, esimerkiksi toistuvasti rattijuopumukseen syyllistyneestä henkilöstä.

Sain poliisilaitoksemme Vitja pääkäyttäjältä Kari Nummiselta tilastoja POTIn käytöstä vuodelta 2020. Poliisihallituksesta lähetetyt tilastoja sisältävät tiedostot oli merkitty salassa pidettäviksi, joten en erittele niitä tarkemmin. Sen verran voinee todeta, että tilastojen valossa Sisä-Suomen poliisilaitos oli onnistunut tiedotustietojen kirjaamisessa varsin mainiosti. Havaintotietoja taas oli kirjattu valtakunnan tasoon verrattuna hyvin vähän. Valtaosa tiedotustiedoista on muun kuin valvonta- ja hälytystoiminnassa työskentelevän henkilöstön kirjaamia, joten niiden suuri määrä ei kerro paljoakaan käytön aktiivisuudesta tässä kohderyhmässä.

Kaikista ominaisuuksistaan ja poliisitoiminnalle tuomistaan eduista huolimatta, POTI sai tullessaan huomattavan paljon negatiivista huomiota. Lähes kaikki, joiden kanssa keskustelin asiasta, kokivat järjestelmän sekavaksi ja vaikeaksi käyttää. Muistan kuulleen kommentteja POTIn sekavasta ulkoasusta ja siinä käytettävien termien vaikeaselkoisuudesta. Työskentelin tuohon aikaan kenttäryhmän johtajana ja yksikössäni koettiin, että valvonta- ja hälytystoiminnan alalla työskentelevät poliisimiehet eivät ole lainkaan olleet kohderyhmänä järjestelmän käytettävyyden suunnittelussa. Osittain kyse saattoi olla myös tavanomaisesta muutosvastarinnasta. Tietojärjestelmiä on käytössä paljon ja usein varsinkin varttuneemmat työntekijät kokevat niiden jatkuvan muuttumisen raskaana, vaikka perusteet muutokselle olisivatkin hyvät.

Tarkoitukseni ei ole pureutua yksityiskohtaisesti järjestelmän ominaisuuksiin, koska ne ovat salassa pidettäviä tietoja ja sopivat muutenkin paremmin käyttöohjeiden yhteyteen. Lähestyn opin- näytetyössäni POTIa yhden käyttäjäryhmän käyttäjäkokemuksen kautta. Kiinnostuksen kohteena on se, kuinka tämä ryhmä kokee järjestelmän käytettävyyden sekä käyttötarkoituksen ja hyödyntä- vätkö he järjestelmää työssään.

Havaintotietojen syöttämisen tueksi on hiljattain otettu käyttöön mobiilisovellus. Aion tarkastella myös sen vaikutusta järjestelmän käyttökokemukseen.

Tietojen kerääminen ja välittäminen sekä toiminnan ohjaaminen tiedon pohjalta ovat osa myöhem- min käsitteissä esiteltäviä tietämyksenhallintaa sekä tietojohdoista poliisitoimintaa. Poliisipartioiden ja sivullisten havaitsemien rikolliseen toimintaan liittyvien tapahtumien ja henkilötietojen välittämi- nen auttavat suuntaamaan poliisin toimintaa tehokkaasti sinne missä sitä tarvitaan. Keskityn työs- säni käytännön kenttätoimintaa tekevän työntekijäryhmän, eli valvonta- ja hälytystoimintasektorin miehistön ja alipäällystön kokemuksiin. Tähän kuuluvat Sisä-Suomen poliisilaitoksessa kenttäyksii- köiden lisäksi liikennevalvontayksikön työntekijät. Käsittelen työssäni toiminnan suuntaamista kent- tätoiminnan näkökulmasta, koska siinä on selkeät mahdollisuudet oma-aloitteisen valvontatyön te- kemiseen ja toiminnan suuntaamiseen käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Rikostorjunnan puo- lella valtaosa työajasta menee poliisille jo ilmoitettujen tapausten selvittämiseen. Toki on olemassa myös paljastavan tutkinnan muotoja ja ennalta estävän toiminnan erityisryhmiä, mutta kaikkien tie- dustelujärjestelmästä hyötyvien tahojen mukaan ottaminen laajentaisi työtä liikaa. Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa POTIn käyttöä kenttätyötä tekevän henkilöstön parissa, joten en myöskään käsittele toiminnan suuntaamista taktisen tai strategisen johtamisen näkökulmasta.

Olen määrittänyt aiheesta seuraavat kolme tutkimuskysymystä:

- 1) Kuinka Sisä-Suomen poliisilaitoksen valvonta- ja hälytystoimintasektorin henkilöstö kokee PO- TIn käytettävyyden tietojärjestelmänä ja onko havaintotietojen syöttämiseen käytettävän mobiil- sovelluksen käyttöönotolla vaikutusta tähän?
- 2) Kuinka Sisä-Suomen poliisilaitoksen valvonta- ja hälytystoimintasektorin henkilöstö kokee PO- TIn käytön tiedonvälityksen työkaluna?
- 3) Kuinka operatiivisen kenttätoiminnan henkilöstö kokee POTIn kirjatun tiedon käytettävyyden oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa?

3 TEORIAOSIO

3.1 Kirjallisuus

Tietojen tallentamista POTIn säätelee laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (616/2019). Laki on tämän työn tekohetkellä tuore, eikä siitä ole vielä kirjoitettu oikeuskirjallisuutta. Lain soveltamista POTIn tietoryhmiin on avattu poliisin sisäisessä ohjeessa, Vitja-käsikirjassa. Käsittelen asiaa opinnäytetyössä suppeasti ja lähinnä siltä kannalta, että lukija ymmärtäisi POTIn käyttötarkoituksen.

Teoriaosion ensimmäisenä aihealueena on POTIn käsittely tietojärjestelmänä siitä näkökulmasta, kuinka työn kohderyhmä kokee sen käytettävyyden. Käytän tässä tietolähteenä Jakob Nielsenin kirjaa Usability Engineering, joka on runsaasti lähteenä käytetty teos tietojärjestelmien käytettävyyden arvioinnissa.

Tiedon keräämistä ja välittämistä voidaan kuvata osana tietämyksenhallinnan (engl. knowledge management) käsitettä. Tällä tarkoitetaan yksinkertaistetusti organisatorista prosessia, jossa tieto muuttuu ja jalostuu. Käsite on hieman tiedonhallintaa laajempi. Tietolähteenä tähän aiheeseen käytän Tampereen teknillisen yliopiston julkaisemaa kirjaa Tietojohtaminen.

Tiedustelujärjestelmän käyttö on myös osa tietojohtoista poliisitoimintaa. Aiheesta runsaasti englanninkielistä kirjallisuutta, joista Jerry H. Ratcliffen teosta Intelligence-Led Policing on käytetty tietolähteenä useassa suomenkielisessä opinnäytetyössä ja Pro Gradu -tutkielmassa. Teoksessa on kuvattu kattavasti tietojohtoisen poliisitoiminnan käsitettä ja historiaa. Tietolähteinä tietojohtoiseen poliisitoimintaan Suomessa käytän Jussi Hakaniemen Pro Gradu -tutkielmaa Analyysitoiminta ja päätöksenteko paikallispoliisissa sekä Helmisen, Kuusimäen ja Rantaeskolan kirjaa Poliisilaki.

3.2 Tietojärjestelmän käytettävyys

Arvioitaessa valvonta- ja hälytystoimintasektorin henkilöstön käyttäjäkokemusta POTIsta, on yksi osa sitä itse järjestelmän toimivuus kyseisen käyttäjäryhmän näkökulmasta. Tätä voidaan tarkastella tietotekniikan käytettävyyskäsitteen kautta. Wikipedian käytettävyyttä koskevan artikkelin mukaan Jakob Nielsen on tietotekniikan saralla käytettävyyden tunnetuin uranuurtaja ja hänen teoksiinsa viitataan suurimmassa osassa käytettävyyttä koskevista artikkeleista. Useasta aiheesta käsittelevästä suomalaisesta ammattikorkeakoulun opinnäytetyöstä ja yliopiston Pro Gradu ja kandidaattitutkielmasta löytyykin viitteitä Nielsenin käytettävyyssmääritelmiin.

Kirjassaan Usability Engineering Nielsen erittelee käytettävyyden viiteen osa-alueeseen, joita ovat opittavuus, tehokkuus, muistettavuus, virheettömyys sekä subjektiivinen käytön miellyttävyys.

Vaikka järjestelmästä ei tehtäisikään muodollista käytettävyyssarviointia, on käytettävyyden tarkastelu määriteltyjen osa-alueiden näkökulmasta huomattavasti valaisevampaa, kuin pelkkään käyttäjävälisyyden tuntumaan luottaminen. Käytettävyyden mittaamisessa on tärkeää, että sitä arvioidaan suhteessa määritettyyn käyttäjäryhmään ja tehtäviin. Eri ryhmälle tehty tarkastelu saattaa antaa käytettävyydestä täysin eri tuloksen. (Nielsen 1993, 26–27.) POTI on suunniteltu koko poliisihallinnon käyttöön valtakunnallisesti, mutta siinä on selkeästi eri käyttäjäryhmille suunnattuja käyttötarkoituksia.

Opittavuus saattaa olla kaikista olennaisin käytettävyyden ominaisuus. Se tarkoittaa, että tuotteen käyttämisen tulee olla helposti opittavissa ja että käyttäjä voi aloittaa sen käytön välittömästi tulosten aikaansaamiseksi. Opittavuuden tarkastelussa on huomioitava, että oppiminen on yleensä aluksi nopeaa, mutta tasaantuu, kun tuotteen käyttö hiljalleen opitaan. Opittavuuden mittaamisessa on myös oleellista, kuinka kauan käyttämiseen riittävän osaamisen saavuttaminen kestää. Järjestelmän täydellinen hallinta ei yleensä ole välttämätöntä käytön aloittamiselle. (Nielsen 1993, 27–30.) Työssä tarkasteltava käyttäjäryhmä ei käytä POTIn kaikkia ominaisuuksia. Valtaosalla käyttö liittyy lähes kokonaisuudessaan havainto- ja tiedotustietojen syöttämiseen tai jopa pelkkään tietojen selaamiseen. Heidän ei siis tarvitse ymmärtää järjestelmää kokonaisuudessaan, vaan opittavuutta voidaan tarkastella omaan työhön liittyvän käytön kannalta.

Tehokkuus tarkoittaa kokeneen käyttäjän tuottavuutta siinä vaiheessa, kun hän on saavuttanut tietyn osaamistason järjestelmän käytössä. Oppimistason määrittelyyn on tilanteesta riippuen erilaisia tarkastelutapoja, esimerkiksi käyttäjän oma arvio tai kuinka kauan hän on tuotetta käyttänyt. Tehokkuutta voidaan arvioida esimerkiksi määritellyn tehtävän suorittamiseen kuluvalla ajalla. (Nielsen 1993, 30–31.) Valvonta- ja hälytystoimintasektorin kenttätyötä tekevät poliisit eivät käytä POTIa aivan siten, että sitä voisi verrata tehokkaassa tuotantokäytössä olevaan järjestelmään. Käyttötehokkuuden voisi tässä yhteydessä enemmänkin rinnastaa myöhemmin käsiteltävään subjektiiviseen käytön miellyttävyyden arviointiin. Tehokkuuden kannalta hyvä kysymys voisi olla se, kuinka nopeasti tietosyötön saa tehtyä järjestelmään tai kuinka vaivattomasti muiden käyttäjien syöttämien tietojen selaaminen onnistuu.

Muistettavuus tarkoittaa yksinkertaisesti sitä, että tuotteen käytön tulisi olla helppo muistaa. Tällöin käyttäjän ei tarvitse opetella käyttöä uudelleen, vaikkei hän olisikaan käyttänyt tuotetta hetkeen, esimerkiksi lomalta palattuaan. Satunnaiset käyttäjät ovat useille järjestelmille suuri käyttäjäryhmä, joten heidän tarpeidensa huomioiminen on myös oleellista. (Nielsen 1993, 31.) POTIn käytössä valvonta- ja hälytystoimintasektorin työntekijöistä suurinta osaa voisi syöttömäärien valossa luonnehtia satunnaiskäyttäjiksi. Osa käyttäjistä saattaa tuki selailulla järjestelmään tehtyjä syöttöjä useinkin. Muistettavuuden kannalta oleellinen kysymys voisi olla, kuinka helppoa havainto- tai tiedotustiedon syöttäminen on ilman ohjeita.

Virheettömyyden arvioinnissa virhe määritellään yleensä toiminnoksi, joka ei johda haluttuun lopputulokseen. Tässä voidaan tarkastella virheiden lukumäärää, vakavuutta ja sitä, kuinka paljon ne vaikuttavat käyttäjän työhön. (Nielsen 1993, 32–33.) POTIn käytössä käyttäjän tekemä virhe on hyvin erityyppinen, kuin esimerkiksi teollisen tuotannon ohjelmassa, jossa väärän komennon syöttäminen aiheuttaa virheellisen tuotteen syntymisen. POTlin eri tietoryhmiin tehtävät syötöt perustuvat lainsäädäntöön ja edellyttävät sen tuntemusta. Virheettömyyden arvioinnissa voidaan tarkastella sitä, onko käyttäjän mahdollista syöttää tietoa väärään tietoryhmään tai kokonaan ilman henkilötietojen tallennuksen laillista perustetta.

Subjekttiiviseen käytön miellyttävyyteen vaikuttaa todennäköisesti arvioijan yleinen mielipide tietokoneiden käytöstä, mutta tässä täytyisi kuitenkin pystyä erittelemään pelkkä kyseisen järjestelmän käyttäminen. Miellyttävyyssominaisuuden näkökulmasta käyttäjien tulee siis pitää tuotteesta ja kokea tyytyväisyyttä sen käyttöön. (Nielsen 1993, 33–35.)

3.3 Tieto ja tietämyksenhallinta

Tieto on tärkeä käsite, kun mietitään tiedustelujärjestelmän käyttötarkoitusta. Järjestelmän tehtävä on siirtää ihmisten hankkimaa tietoa toisten ihmisten käytettäväksi. Ilman minkäänlaista teoriaan perehtymistäkin on helppoa mieltää oman toimintaympäristön tuntemisen tärkeys poliisityössä. Poliisin täytyy tietää vastuualueensa tapahtumat ja tuntea aktiiviset rikosentekijät. Yksittäinen työntekijä ei voi itse olla mukana jokaisessa tapahtumassa, joten tietoa täytyy kyetä välittämään.

Tiedon jakamiseen ihmisten välillä on monia keinoja. Kaikkein perinteisimpänä voidaan varmaankin pitää keskustelua, joka on edelleenkin erittäin toimiva tapa viestiä tärkeitä asioita toisille. Pienissä ja pienehköissä työyhteisöissä kahvipöydän ääreen kokoontumiset ja kaikille yhteiset palaverit ovat hetkiä, jolloin viimeisimmät tapahtumat siirtyvät kaikkien tietoisuuteen. Olen työskennellyt urallani monen kokoisilla poliisiasemilla ja kokemuksen perusteella voin todeta, että pienissä työyhteisöissä tieto pääsääntöisesti kulkeutuu henkilöiden välillä luonnostaan hyvin, jopa ilman minkäänlaisia siihen tarkoitettuja organisaatorakenteita. Tällainen tiedonvälitys on kuitenkin aina paikallista ja hyvin vahvasti henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen rajoittunutta. Läheskään kaikki rikosentekijät eivät vaikuta pelkästään yhdellä paikkakunnalla tai yhden poliisiaseman vastuualueella, joten suullisena tietona poliisiaseman sisällä levinnyt tietoisuus rikosentekijän liikkeistä ei useinkaan ole tarpeeksi kattavaa ollakseen tehokasta. Poliisilaitokset ovat nykyaikana suuria sekä henkilöstömääriltään, että maantieteellisiltä vastuualueiltaan ja lisäksi jakaantuneet usean poliisiaseman verkostoksi. Tietoa tarvitaan myös oman usein oman poliisilaitoksen ulkopuolelta. Tehokkaassa työympäristön tapahtumien tiedonvälityksessä on täten pakko käyttää teknologiaa hyödyksi.

Tieto on laaja käsite, jota voidaan kuitenkin jäsenellä eri tavoin. Yksi tietojohdossa yleinen tapa on käyttää kolmea eri käsitettä tiedon tasojen kuvaamiseen. Nämä tasoja kuvaavat käsitteet ovat data, informaatio ja tietämys. Näistä alimmalla tasolla on data, jolla tarkoitetaan rakenteettomia tosiasioita. Informaatio taas on rakenteellista, kontekstiin yhdistettyä dataa, jota voidaan käyttää analyyseissä. Ylimmällä tasolla näistä on tietämys, joka on inhimillistä, usein kokemukseen perustuvaa tietopääomaa. Tämän lisäksi tieto voidaan jakaa hiljaiseen, kokemuksen kautta henkilölle kertyneeseen tietoon ja eksplisiittiseen, usein kirjalliseen muotoon puettuun tietoon, jota voidaan helposti tallentaa ja siirtää. Tietämyksestä ja ymmärryksestä suurin osa on hiljaista, kokemuksen myötä karttuvaa tietoa. Hiljainen ja eksplisiittinen tieto ovat kuitenkin jatkumo ja tietämystä pystytäänkin jossain määrin siirtämään eksplisiittisessä muodossa ihmisten välillä. Tietämyksenhallinnan keinoilla pyritäänkin suurelta osin juuri tähän. (Laihonen ym. 2013, 17–18.)

Tietämyksenhallinnan käsitteelle ei ole olemassa yhtä selkeää määritelmää. Suppeasti se voidaan käsittää hiljaisen tiedon näkyväksi tekemisenä ja johtamisena. Laajasti se mielletään jopa tietojohdossa synonyymina. Yhtenä ongelmana määrittelyssä on, että englanninkielinen termi ”knowledge management” on käännetty suomen kielelle eri yhteyksissä eri tavalla. Suomenkielisessä kirjallisuudessa käsitteelle on useita määritelmiä. Toiset pitävät sen tärkeinä ominaisuuksina tiedon, taidon, osaamisen ja viestinnän taidokasta hallinnoimista ja johtamista. Toisaalta sen tarkoituksena voidaan pitää myös tiedon siirtämistä sieltä missä se on tunnettua, sinne missä sillä on uutuusarvoa. Joka tapauksessa tietämyksenhallinnassa on kyse tiedon tehokkaasta uudelleenkäytöstä. Sen tarkoituksena on organisaation suorituksen parantaminen tuottamalla ja välittämällä sisäistä ja ulkoisista lähteistä saatavaa tietoa. Tietämyksenhallinta vaatii hyvän organisatorisen ja tietoteknisen rakenteen toimiakseen optimaalisesti. (Laihonen ym. 2013, 51–52.)

Tietämyksenhallinnan merkityksen kannalta on oleellista ymmärtää, että tiedon arvo tyypillisesti kasvaa, kun sitä käytetään ja sovelletaan. Tietämystä voi kuitenkin olla vaikeaa hallita, johtaa ja mitata, koska se on aineetonta. Ei voi tarkasti sanoa, millaista tietoa kenenkin aivoissa on. Useimmin ongelmat organisaatioiden tiedon käyttämisessä eivät niinkään johdu tiedon määrän puutteesta, vaan siitä, ettei tunnisteta mikä tieto on käyttökelpoista missäkin tilanteessa. Ongelmana on usein myös se, etteivät työntekijät tiedä mitä kaikkea tietoa organisaatiossa on jo olemassa, eivätkä täten osaa etsiä sitä omaan työhönsä käytettäväksi. Toisinaan tietoa ja varsinkin sen pantaamista käytetään myös vallankäytön välineenä, joka ruokkii negatiivista organisaatiokulttuuria. (Laihonen ym. 2013, 51–53.)

Tiedon jakamista on jo pitkään pidetty yhtenä keskeisimmistä tietämyksenhallinnan haasteista. Esteet tiedon jakamiselle voidaan luokitella kolmeen eri luokkaan: yksilötason esteet, organisaatiotason esteet ja teknologiset esteet. Yksilötasolla esteenä voi olla esimerkiksi ajan puute ja organisaati-

tiotasolla taas ongelmat tiedon jakamisen käytännöissä ja rakenteissa. Teknologiaan liittyviä tyypillisiä esteitä ovat esimerkiksi uusien järjestelmien opettelemiseen tarvittavan ajan puute tai epäonnistunut viestintä uuden järjestelmän tarjoamista mahdollisuuksista. (Laihonen ym. 2013, 53–54.) Mahdollisten teknologisten esteiden tarkastelu tämän työn osalta linkittyy järjestelmän käytettävyyteen, jota käsiteltiin aiemmin.

Tietämyksenhallinnan tavoitteet ilmenevät hyvin POTIn käyttötarkoituksessa. Poliisihallituksen lehdistötiedotteessa kerrotaan, että järjestelmän tarkoituksena on koota yhteen paikkaan sellainen tieto, joka saattaa johtaa esitutkintaan. Tarkoituksena on myös poliisin toiminnan tehostaminen lisäämällä yhteisen tiedon määrää ja parantamalla sen käytettävyyttä ja hallintaa. (Poliisihallitus 2018.)

Valvonta- ja hälytystoiminnan rooli osana tätä tietotyötä on ennen kaikkea tiedon tuottaminen havaintojen perusteella ja välitetyn tiedon käyttäminen toiminnan suuntaamisessa. Se, mihin tiedon tason kategoriaan esimerkiksi havaintotieto voidaan luokitella, saattaa olla tulkinnanvaraista ja toisaalta riippua myös tiedon tuottajasta. Muistamme, että havaintotiedon kirjaamisen kriteerinä on, että kirjattavan asian on voitava perustellusti olettaa olosuhteiden tai henkilön käyttäytymisen perusteella liittyvän rikolliseen toimintaan. Esimerkkinä voidaan käyttää taas kannabiksen hajua rap-pukäytävässä. Onko tällainen havainto siis raakaa dataa, rakenteellista informaatiota vai tietämystä? Riippuu varmaankin siitä, mitä muita yhteyksiä havainnon kirjaaja tai joku muu osaa asiasta kertoa. Tiedon hierarkkinen arvo kasvaa, jos syöttäjä osaa liittää siihen porraskäytävän lisäksi todennäköisen asunnon, tämän asukkaan tai jopa muita asunnossa usein vierailevia henkilöitä. Tietämyksenhallinnan kannalta vielä hedelmällisempää on, jos näitä lisätietoja asiaan lisääkin joku havaintotietoa lukeva henkilö. Tällöin voitaisiin sanoa, että raakatieto on tiedon välityksen ansiosta jalostunut korkeamman tasoiseksi tiedoksi, lopulta ehkä jopa tietämykseksi.

Yksi osa kenttäpoliisin työssä tarvittavaa tietämyksen tasoista tietoa on oman toiminta-alueen ja siellä vaikuttavien rikollisten tunteminen. Tietämyksen kasvattaminen vaatii kuitenkin nykyaikana muitakin keinoja, kuin pelkkää henkilökohtaista havainnointia ja keskusteluja kollegoiden kanssa.

3.4 Tietojohtoinen poliisitoiminta

Tietojen syöttäminen tiedustelujärjestelmään ja näiden tietojen käyttäminen toiminnan suuntaamiseen ovat osa tietojohtoista poliisitoimintaa. Poliisin strategiassa vuosille 2020–2024 on yhtenä prioriteettina rikosten ja häiriöiden ennalta estäminen ja siinä on alakohtana mainittu tietojohtoisuuteen ja analyysiin panostaminen osana ennakkointia.

Perinteinen poliisitoiminnan malli perustuu satunnaiseen partiointiin, hälytystehtäviin reagoimiseen, poliisille ilmoitettujen tai poliisin havaitsemien rikosten jälkikäteiseen tutkintaan sekä luottamukseen oikeusjärjestelmän langettamien rangaistusten toimivuudesta ensisijaisena keinona rikollisuuden vähentämiseen. Tietojohtoinen poliisitoiminta on johdettu englannin kielen käsitteestä ”intelligence-led policing”. Se on syntynyt muiden perinteistä reaktiivista poliisitoimintaa haastavien käsitteiden, kuten lähipoliisitoiminnan ja ongelmakeskeisen poliisitoiminnan jalanjäljissä. (Ratcliffe 2016, 50.) Tietojohtoinen poliisitoiminta on poliisin johtamista tukeva malli, jolla pyritään vastaamaan poliisin toimintaympäristön muutoksiin. Sen avulla voidaan ohjata käytettävissä olevia resursseja mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Kenties tärkeimpänä tietojohtoisen poliisitoiminnan perusajatuksena on päätöksenteon pohjana olevan tietomäärän laajentaminen. Tietojohtoisen poliisitoiminnan tavoitteena on aktiivinen, johdettu ja tavoitteisiin tähtäävä toiminta, joka perustuu järjestelmällisesti kerättyyn ja analysoituun tietoon. (Helminen ym. 2012, 112.)

Tietojohtoinen poliisitoiminta käsitteenä mieltää jokaisen yksittäisen poliisihenkilön osana laajempaa tiedon verkostoa. Tiedon hankinta, tallentaminen ja välittäminen kuuluvat osaksi jokaisen perustyötä. Kenttätoiminnassa tehtävän yhteydessä saatu tiedonmurunen saattaa olla toiselle virkamiehelle merkittävä osa jotain toista kokonaisuutta. (Hakaniemi 2012, 44.)

Tietojohtoisuuden ajatusmallin soveltaminen johtamisessa auttaa osaltaan ohjaamaan toimintaa suunnitelmallisesti, eli käytännön tasolla esimerkiksi suuntaamaan valvontaa ja hälytyspalveluita tuottavia partioita sinne missä niille on tarvetta. Poliisilaitoksissa tietojohtoisen poliisitoiminnan tuottamaa tietoa hyödynnetään varsinkin kohdennettaessa näkyvää valvontaa. Jos tietylle alueelle havaitaan keskittyneen paljon häiriöitä, on valvonnan resurssien kohdentaminen tänne perusteltu toimenpide, koska sillä voidaan vaikuttaa ennalta estävästi rikoksiin ja häiriöihin. (Helminen ym. 2012, 112.)

4 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tarkoitus

POTIn käyttökokemusta tutkitaan tässä työssä Sisä-Suomen poliisilaitoksessa valvonta- ja hälytystoimintasektorin alipäällystön ja miehistön näkökulmasta. Käyttöä tarkastellaan itse järjestelmän käytettävyyden, tiedonvälityksen sekä syötettyjen tietojen hyödyntämisen kannalta operatiivisen kenttätöiminnan suuntaamisessa. Lähtökohta järjestelmän käytettävyyden ja käyttötarkoituksen kokemusten tutkimiselle on teoriaosiossa, jossa käsitellään tietojärjestelmien käytettävyyttä, tietojohdoista poliisitoimintaa sekä tietoa ja tietämyksenhallintaa. Tutkimuksen tarkoitus on selvittää kokevatko kohderyhmän työntekijät käytettävyyden kriteerien sekä tietämyksenhallinnan ja tietojohdoisen poliisitoiminnan hengen toteutuvan järjestelmän käytössä.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Asiaa tutkittiin kvantitatiivisella kyselytutkimuksella, johon käytettiin Webropol-ohjelmaa. Asiasta ei ole tehty aiempia tutkimuksia.

Kysely on tutkimusaineiston keräämiseen käytettävä tapa, jossa kysymykset ovat vakioidussa muodossa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikilta vastaajilta kysytään samat kysymykset, jotka ovat samassa järjestyksessä. Kyselylomaketta käytetään esimerkiksi silloin, kun havaintoyksikkönä on henkilö ja hänen mielipiteensä. Kysely soveltuu aineiston keräämiseen menetelmäksi, jos tutkittavia on paljon, eivätkä he ole samassa paikassa. Huonona puolena kyselyssä on, että vastauslomakkeiden palautumiseen tutkijalle menee aikaa ja tutkija joutuu yleensä tekemään muistutuskyselyn. Ajoitus on yksi oleellisimmista asioista kyselyn onnistumisessa ja se kannattaa suunnitella hyvin, ettei vastausprosentti jää sen takia liian alhaiseksi. (Vilkkä 2007, 28.)

Kvantitatiivinen tutkimus sopii kyseiseen aiheeseen parhaiten, koska halusin saada tietoa käyttökokemuksista mahdollisimman laajalta kyseisen kohderyhmän joukolta. Toisaalta tutkimuskysymykset olisivat voineet ohjata myös laadullisen tutkimuksen suuntaan, koska halusin vastauksia kuinka-muotoisiin kysymyksiin. Oletin kuitenkin kohderyhmän sisällä olevan vaihtelua näkemyksissä, joten muutaman henkilön haastattelu ei olisi ollut järkevä lähestymistapa.

Tutkimuskysymysten perusteella tulee määrittää havaintoyksikkö, eli mittauksen kohde. Tämän lisäksi on valittava, kuinka monesta havaintoyksiköstä tietoa halutaan saada. Kaikkien havaintoyksiköiden muodostamaa joukkoa kutsutaan perusjoukoksi, josta taas voidaan erilaisilla menetelmillä valita pienempiä otoksia. (Otos ja otantamenetelmät, Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja.)

Tutkimuksen havaintoyksikkönä on yksittäinen Sisä-Suomen poliisilaitoksen valvonta- ja hälytystoimintasektorin poliisimiehistöön tai -alipäälystöön kuuluva työntekijä. Perusjoukko on poliisilaitoksen työvuorolistojen perusteella kooltaan noin 370 henkilöä. Tutkimus tehtiin internet-kyselynä, joten tutkimuksen suorittaminen koko perusjoukolle oli mahdollista, eikä otannan käyttäminen tullut tarpeelliseksi.

Kyselyn mielipidekysymyksissä käytettiin viisiportaista Likert-asteikkoa, koska yksinkertaiset ”kyllä tai ei” -tyyppiset vastaukset olisivat turhan mustavalkoisia, eikä niistä saisi kovin tarkkaa kuvaa vastaajien näkemyksistä. Tulokset esitetään Likert-asteikolla mitattavista kysymyksistä vastausten keskiarvoina ja kaikkien vastaajien osalta eritellään myös se, miten kunkin kysymyksen vastaukset jakautuvat asteikolla prosentuaalisesta. Jakauma esitetään sen vuoksi, että keskiarvo voi muodostua hyvinkin erilaisista jakaumista ja on mielenkiintoista selvittää, ovatko näkemykset yhtenäisiä, vai jakautuvatko ne esimerkiksi mielipiteiden ääripäihin. Vastaajaryhmien välillä en käytä jakaumaa tulosten esittämisessä, koska niistä muodostuvat taulukot ovat hankalasti luettavia. Mobiilisovelluksen käytön osalta esitän tulokset prosentteina.

Kaikissa tutkimusongelmiin liittyvissä kysymysosioissa on myös yksi avoin kysymys. Koen, että tämä on tarpeellinen lisä siihen, että vastaajat saavat halutessaan ilmaistua mielipiteensä omalla tavallaan ja kenties tuotua esiin sellaisia näkökulmia, joita en ole osannut kysymyksissäni huomioida. Kyselytutkimuksissa avoimiin kysymyksiin jätetään usein vastaamatta, tai niihin vastataan hyvin lyhyesti (Tähtinen ym. 2020, 27). Avoimista kysymyksistä ei tehty pakollisia, koska se olisi saattanut vähentää vastaushalukkuutta ja osa vastaajista olisi voinut jättää vastaamisen kesken tämän vuoksi.

Avointen kysymysten analysoinnissa käytetään työkaluna sisällönanalyysia ja sen aputyökaluna koodausta. Sisällönanalyysilla tutkittavasta ilmiöstä pyritään saamaan tiivistetty ja yleisessä muodossa oleva kuvaus (Tuomi & Sarajarvi 2018, 87.). Sisällönanalyysin perustana ei ole mitään teoreettis-metodologista ajattelua, joten sen tekemiselle ei ole olemassa tiukkoja sääntöjä. Sisällönanalyysin tarkoituksena on keskittyä asioihin, aiheisiin ja teemoihin, joista analysoitava aineisto kertoo. Sisällönanalyysi pohjautuu tutkijan tekemään koodaukseen, jossa eritellään aineiston sisällöllisiä elementtejä. Aineistolähtöisessä koodauksessa tutkija etsii avoimin mielin aineistosta kohtia, jotka kertovat kiinnostavia seikkoja tutkittavasta asiasta. Sisällönanalyysissa voidaan pysyä lähellä haastateltavien kerrontaa ja sitä, kuinka he puhuvat asiasta. Tässä tapauksessa analyysilla ei pyritä ilmiön abstraktiin kuvaukseen, vaan selvitetään erilaisia tapoja, joilla asiaa kuvataan. (Vuori, Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja.) Avointen kysymysten vastauksia on niin paljon, ettei niitä kaikkia voi tuoda työssä esiin, joten käytän myös omaa tulkintaani johtopäätösten tekemiseen ja vastausten tiivistämiseen.

Kyselyssä käytettiin varsinaisten tutkimusongelmia selvittävien kysymysten lisäksi myös kysymyksiä, joilla havaintoyksiköt voidaan luokitella tiettyjen ominaisuuksien perusteella. Muuttujien vaikutusta vastauksiin voidaan arvioida sopivaa menetelmää käyttämällä (Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja). Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytettävät muuttujat voidaan jakaa kategorisiin ja numeerisiin muuttujiin sekä lisäksi mitta-asteikon mukaan laatuero-, järjestys-, intervalli ja suhteasteikkoihin muuttujiin (Tähtinen ym. 2020, 31). Kyselyssä havaintoyksiköt, eli vastaajat jaetaan sen perusteella missä yksikössä he työskentelevät ja mihin ikäluokkaan he kuuluvat. Näiden muuttujien vaikutukset ovat kiinnostavia. Vaikuttaako eri yksiköiden toimintakulttuuri näkemyksiin? Onko fyysisellä iällä merkitystä POTIn käyttökokemuksessa? Molemmat kyselyssä käsiteltävät selittävät muuttujat ovat kategorisia. Virkapaikka kuuluu laatueroasteikkoon ja ikäluokka järjestysasteikkoon. Likert-asteikolla ilmoitettava mielipide, eli selitettävä muuttuja, kuuluu myös järjestysasteikkoon.

Ristiintaulukointi on yksi käytetyimmistä ja yksinkertaisimmista analyysimenetelmistä, jonka avulla on helppo hahmottaa tutkimuksessa käytettyjen muuttujien suhteita. Ristiintaulukointi soveltuu kategoristen muuttujien analysointiin. (Tähtinen ym. 2020, 165–166.) Ristiintaulukoinnin avulla esitetään se, onko vastaajien iällä ja toimintayksiköllä yhteyttä mielipiteisiin vertaamalla vastaajaryhmien vastausten keskiarvoja keskenään.

4.3 Kyselyn toteutus

Kyselylomakkeen onnistunut laatiminen on erittäin tärkeää tutkimuksen kannalta. Kysymykset kannattaa järjestää asiakokonaisuuksiksi, esimerkiksi väliotsikoinnin avulla. Kysymyksiä ei saisi olla liikaa, koska vastaajat eivät jaksa keskittyä pitkiin kyselyihin. Riittävä vastausprosentti on yksi tärkeä seikka tulosten yleistettävyyden kannalta. Verkkokyselyissä kato, eli esimerkiksi vastaamatta jättävien henkilöiden määrä, on yleensä melko suuri. (Tähtinen ym. 2020, 24–30.)

Kysely toteutettiin siten, että Webropol-ohjelmalla luotiin internet-linkki, joka lähetettiin kohderyhmään kuuluville sähköpostin jakelulistojen kautta. Tällä tavalla toteutettuna kysely oli automaattisesti anonyymi. Kysely oli lyhyt ja useiden itse tekemiäni testausten perusteella arvioin, että ilman avoimiin kysymyksiin vastaamista sen täyttämiseen kuluu muutamia minuutteja. Lähetin kyselyn 18.5.2021 ja sen viimeinen vastauspäivä oli 18.7.2021. Opintojen aikataulun vuoksi jouduin toteuttamaan kyselyn osittain kesälomakaudella, jolla voi olla negatiivinen vaikutus vastausprosenttiin. Vastaajille lähetettiin vielä muistutusviesti kesäkuun lopussa, joten oletettavasti kysely on tavoittanut kesälomasta huolimatta lähes kaikki potentiaaliset vastaajat. Ennen muistutusviestiä kyselyyn oli vastannut 75 henkilöä ja tämän jälkeen lopulliseksi vastaajamääräksi tuli 112.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuus on keskeisessä asemassa määrällisessä tutkimuksessa. Sitä kuvaillaan käsitteillä validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti tarkoittaa, että tutkimus mittaa juuri sitä mitä sen oli

tarkoitus mitata, siinä ei ole virheitä ja se antaa oikeita tuloksia. Tutkimuksen suunnittelun onnistuminen on edellytyksenä sen validiteetille. Kysymysten täytyy kattaa koko tutkimusongelma, tutkittavan perusjoukon on oltava tarkasti määritelty ja siitä tehdyn otoksen on oltava tarpeeksi kattava. Myös vastausprosentin on oltava riittävän korkea. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan sitä, että tutkimus antaa tarkkoja tuloksia. Tutkimus täytyy pystyä toistamaan samoin tuloksin, joten tiedon keräämisen sekä tulosten syöttämisen ja käsittelyn täytyy olla virheetöntä. (Heikkilä 2014, 11.) Validiteetti voidaan jakaa vielä sisäiseen ja ulkoiseen. Ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen yleistettävyyttä ja sitä mihin ryhmiin se voidaan yleistää sekä otoksen valinnan onnistumista. Sisäinen validiteetti taas tarkoittaa itse tutkimuksen luotettavuutta käsitteiden, teorian, mittareiden ja mittauksen näkökulmasta. (Metsämuuronen 2001, 41.)

Kyselylomakkeen kysymykset on jaettu kolmeen osaan, joista jokaisen tarkoituksena on vastata yhteen kolmesta tutkimuskysymyksestä. Kysely kattaa siis koko tutkimusongelman ja kaikki kysymykset on johdettu työssä esitellyn teorian pohjalta. Toki kysymykset ovat omaa tulkintaani teoriasta ja sen soveltuvuudesta käytettäväksi juuri tähän tarkoitukseen. Kyselytutkimus tehtiin koko määritellylle perusjoukolle, joten otoksen kattavuuden osalta validiteetin arviointia ei ole tarvetta pohtia. Perusjoukko on määritelty tarkasti työtehtävien mukaan. Kysely voitaisiin kohdistaa mihin tahansa muuhun samaa työtehtävää tekevään kohderyhmään. Vastaukset voivat vaihdella alueittain ja yksi tutkittava muuttuja onkin toimintayksikkö, jossa vastaaja toimii. Kysymykset on kuitenkin muotoiltu siten, että ne soveltuvat kysyttäväksi kenelle tahansa kenttätyötä tekeville poliisille.

Reliabiliteetin täyttymisen osalta on tärkeää, että kyselyn lähettämisen ja vastausten analysoinnin vaiheet tehdään tarkasti ja huolellisesti.

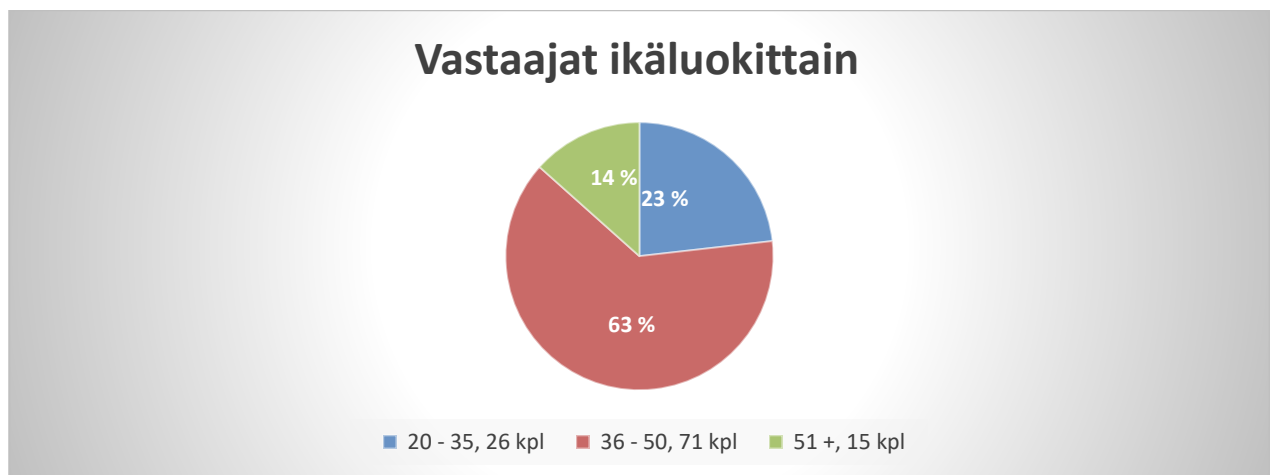
5 KYSELYN TULOKSET

5.1 Yleistä pohdintaa

Kyselyyn vastasi aikarajan päättymiseen mennessä 112 henkilöä niistä noin 370 henkilöstä, jotka kuuluvat kohderyhmään. Kyselyn voimassaolon aikana tapahtuneiden nimitysten, määräaikaisten päättymisten, eläköitymisten ja työtehtävien vaihtumisten vuoksi perusjoukon aivan tarkkaa suuruutta on vaikea sanoa, mutta suurta heittoa siinä tuskin on. Vastausprosentiksi tuli näin ollen hieman yli 30. En löytänyt selkeää vastausta siihen, mikä olisi riittävä vastausprosentti, mutta tietäen kohderyhmän yleisen mielenkiinnon tason kyselyitä kohtaan, oli 30 prosenttia mielestäni jopa positiivinen yllätys. Myöhemmin esitettävissä taulukoissa esiintyvä N tai n -kirjain tarkoittaa vastaajien määrää ilmoitetussa kategoriassa.

Vastaajien määrissä oli eroja ikäluokittain ja yksiköittäin. Osittain erot ovat niin suuria, että ne on syytä ottaa huomioon, jos vastausten perusteella haluaisi pohtia vaikkapa yksikön toimintakulttuurin vaikutusta POTIn käyttöön. Voiko esimerkiksi liikennepoliisiyksikön Jyväskylän osaston kahden vastaajan mielipiteistä tehdä koko tätä joukkoa koskevia yleistyksiä?

En tiedä kohderyhmän perusjoukon ikäjakaumaa, joten en osaa sanoa, kuinka hyvin vastaajien ikäjakauma vastaa sitä. Myös yksiköiden henkilökunnan kokonaismäärässä on saattanut olla vaihtelua kyselyn vastausaikana, joten tarkkoja yksikkökohtaisia vastausprosentteja on vaikea selvittää. Oletan myös, että nämä tiedot täytyisi luokitella salassa pidettäviksi, joten jätän ne suosiolla käsittelemättä. Voidaan kuitenkin sanoa, että Pirkanmaan läntisessä kenttäyksikössä vastausprosentti oli myös yksikön kokonaisvahvuuteen nähden selkeästi suurin. Tämä johtuu varmaankin siitä, että olen siellä itse töissä. Alla olevissa kaavioissa 1 ja 2 vastaajamäärät on eritelty ryhmittäin.

Kaavio 1.

Kaavio 2.

5.2 POTIn käytettävyys ja mobiilisovelluksen vaikutus sen käyttöön

5.2.1 Käytettävyyden arviointi

POTIn käytettävyyden kokemusta mittaavassa osiossa viisi kysymystä oli johdettu aiemmin teoria-
luvussa esitellystä Jakob Nielsenin käytettävyyden viisikohtaisesta määritelmästä alla kuvatun mu-
kaisesti.

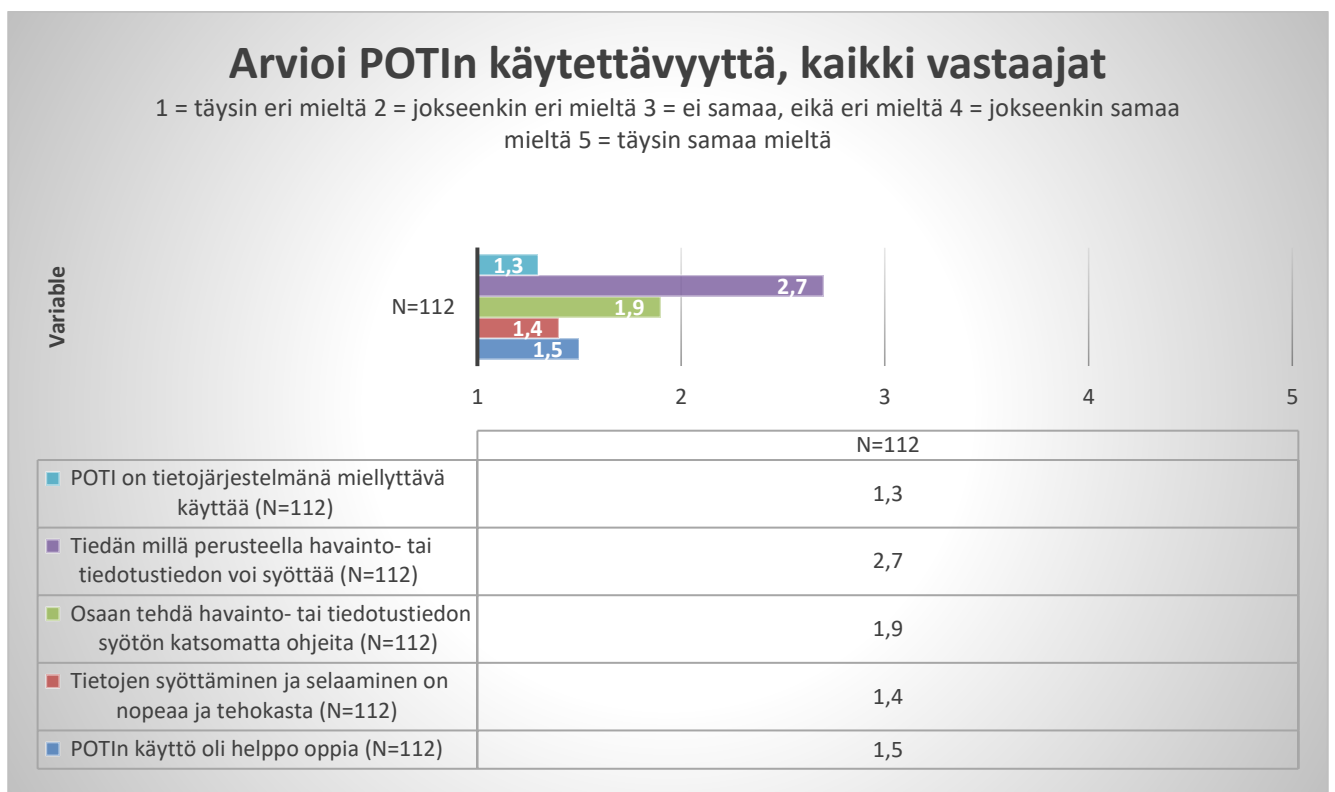
Opittavuus = POTIn käyttö oli helppo oppia

Tehokkuus = Tietojen syöttäminen ja selaaminen on nopeaa ja tehokasta

Muistettavuus = Osaan tehdä havainto- tai tiedotustiedon syötön katsomatta ohjeita

Virheettömyys = Tiedän millä perusteella havainto- tai tiedotustiedon voi syöttää

Subjekttiivinen käytön miellyttävyys = POTI on tietojärjestelmänä miellyttävä käyttää

Kaavio 3.

	1	2	3	4	5
POTIn käyttö oli helppo oppia	59,8%	32,1%	5,4%	2,7%	0,0%
Tietojen syöttäminen ja selaaminen on nopeaa ja tehokasta	66,9%	28,6%	4,5%	0,0%	0,0%
Osaan tehdä havainto- tai tiedotustiedon syötön katsomatta ohjeita	54,5%	22,3%	8,9%	11,6%	2,7%
Tiedän millä perusteella havainto- tai tiedotustiedon voi syöttää	19,6%	31,2%	15,2%	30,4%	3,6%
POTI on tietojärjestelmänä miellyttävä käyttää	78,6%	16,9%	2,7%	0,9%	0,9%

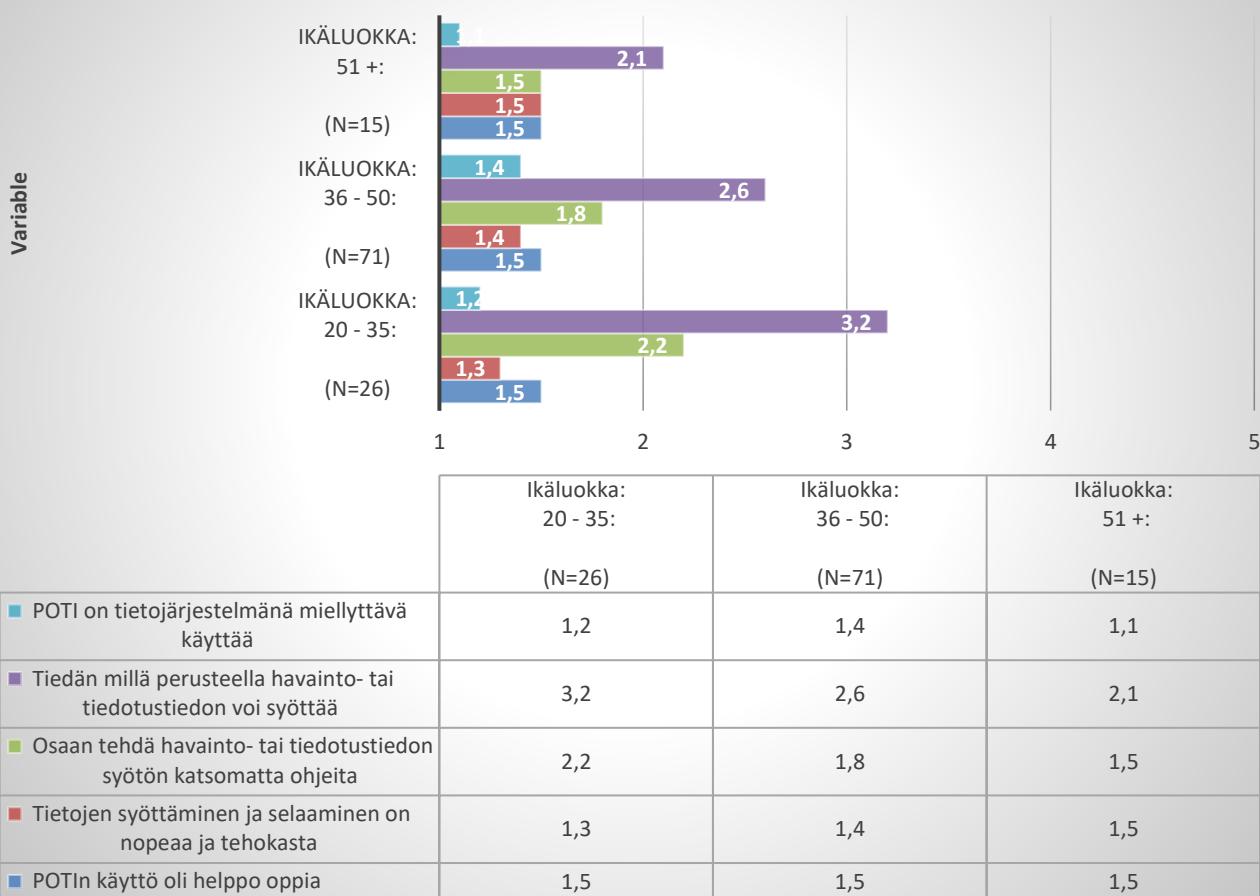
Taulukko 1. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen.

Kaaviossa 3 ja taulukossa 1 esitetään vastaajien arvio POTIn käytettävyydestä keskiarvoina ja vastausten prosentuaalisena jakautumisena. Kaikkien vastaajien keskiarvoissa ainoastaan käytön virheettömyyttä mittaava kysymys, eli tietämys havainto- tai tiedotustiedon syötön perusteista, oli lähellä keskimmäistä vastausvaihtoehtoa, joskin hieman sen alla. Vastausten jakautuminen osoitti selviä eroja: lähes kolmasosa vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä ja samankokoinen määrä jokseenkin eri mieltä väitteen kanssa. Myös havainto- tai tiedotustiedon syöttämisen osaamisessa ilman ohjeita oli keskimääräistä enemmän jakaumaa, kun reilut 11 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä väitteen kanssa. Kaikkien muiden kysymysten kohdalla vastaukset painottuivat enimmäkseen eri mieltä väittämien kanssa oleviin.

Näiden ominaisuuksien keskiarvoilla mitattuna saadaan vastaajien keskuudessa POTIn käytettävyyden kokonaisarvosanaksi 1,76 asteikolla yhdestä viiteen.

Arvioi POTIn käytettävyyttä, vastaajat ikäluokittain

1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = ei samaa, eikä eri mieltä 4 = jokseenkin samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

Kaavio 4.

Ikäluokkien välillä oli joitain eroja vastauksien keskiarvoissa lähinnä muistettavuuden ja virheettömyyden osalta, kuten kaavio 4 osoittaa. Nuoremmat kokivat osaamisensa paremmaksi ja iän kasvaessa se heikkeni tasaisesti. Muilla osa-alueilla vastaajien keskiarvot olivat lähellä toisiaan.

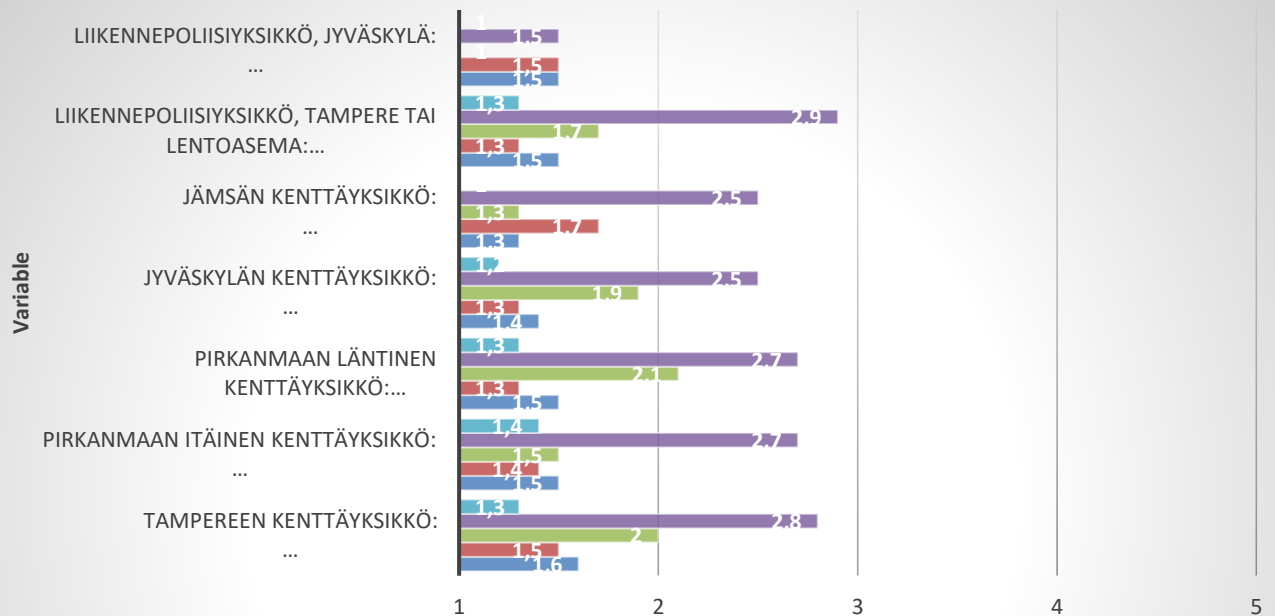
Ikäluokkien kokonaisarvosanat POTIn käytettävyydestä olivat seuraavat:

- 20–35-vuotiailla 1,88
- 36–50-vuotiailla 1,74
- yli 51-vuotiailla 1,54

Hyvän käytettävyyden kokemus siis laski hieman vastaajan vanhetessa, mutta erot eivät olleet suuria.

Arvioi POTIn käytettävyyttä, vastaajat yksiköittäin

1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = ei samaa, eikä eri mieltä 4 = jokseenkin samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

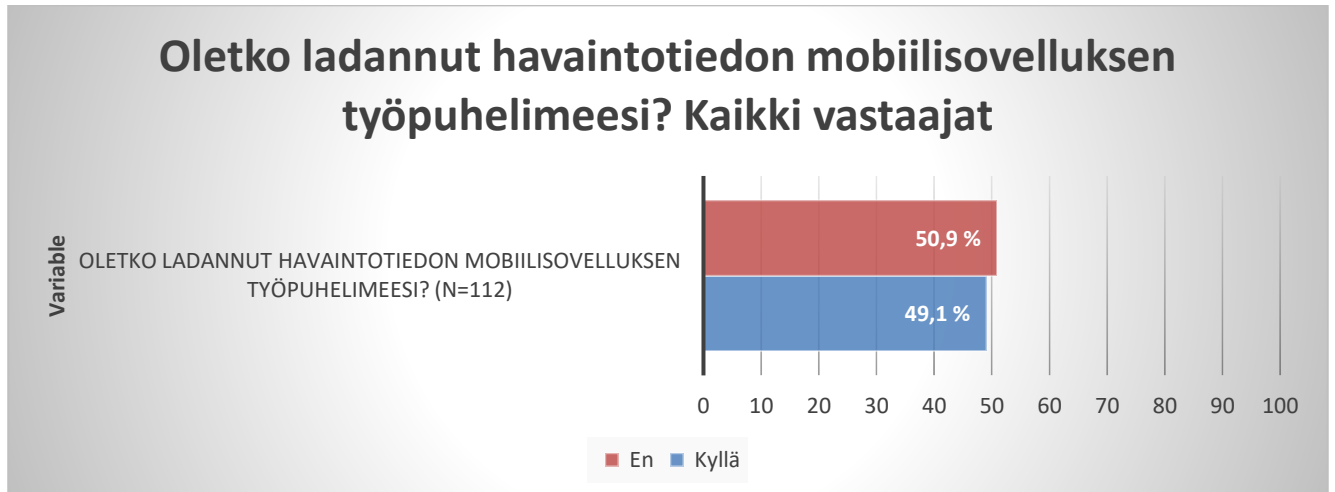
	Tampereen kenttäyksikkö: (N=22)	Pirkanmaan itäinen kenttäyksikkö: (N=10)	Pirkanmaan läntinen kenttäyksikkö: (N=32)	Jyväskylän kenttäyksikkö: (N=25)	Jämsän kenttäyksikkö: (N=6)	Liikennepoliisiyksikkö, Tampere tai lentoasema: (N=15)	Liikennepoliisiyksikkö, Jyväskylä: (N=2)
POTI on tietojärjestelmänä miellyttävä käyttää	1,3	1,4	1,3	1,2	1	1,3	1
Tiedän millä perusteella havainto- tai tiedotustiedon voi syöttää	2,8	2,7	2,7	2,5	2,5	2,9	1,5
Osaan tehdä havainto- tai tiedotustiedon syötön katsomatta ohjeita	2	1,5	2,1	1,9	1,3	1,7	1
Tietojen syöttäminen ja selaaminen on nopeaa ja tehokasta	1,5	1,4	1,3	1,3	1,7	1,3	1,5
POTIn käyttö oli helppo oppia	1,6	1,5	1,5	1,4	1,3	1,5	1,5

Kaavio 5.

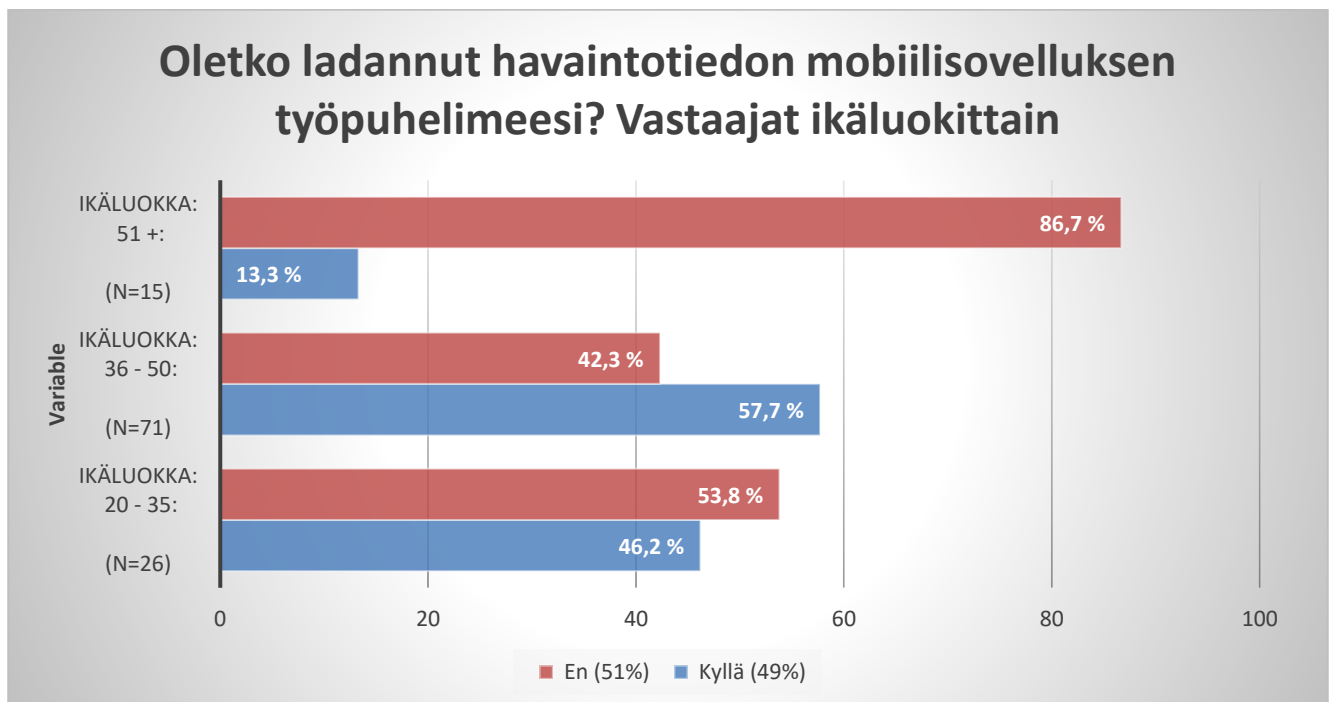
Kaaviossa 5 osoitettuja yksiköiden välisiä eroja tarkastellessa on huomioitava, että vastaajien määrässä on merkittäviä eroja. Esimerkiksi liikennepoliisiyksikön Jyväskylän osastosta vain kaksi henkilöä vastasi kyselyyn, joten kovin suurta yleistystä yksikön toimintakulttuurin tai koulutustason osalta ei voi tehdä. Parhaimmat pisteet, 1,84, tulivat Tampereen kenttäyksiköstä, jossa myös vastaajien keski-ikä on oletettavasti nuorin. Jyväskylän liikennepoliisiyksikön kahden vastaajan antama keskiarvo oli huonoin, 1,3 ja muut olivat näiden kahden välillä. Suuria eroja yksiköiden välisissä vastauksissa ei yleisesti ottaen ollut.

5.2.2 Mobiilisovelluksen käyttö

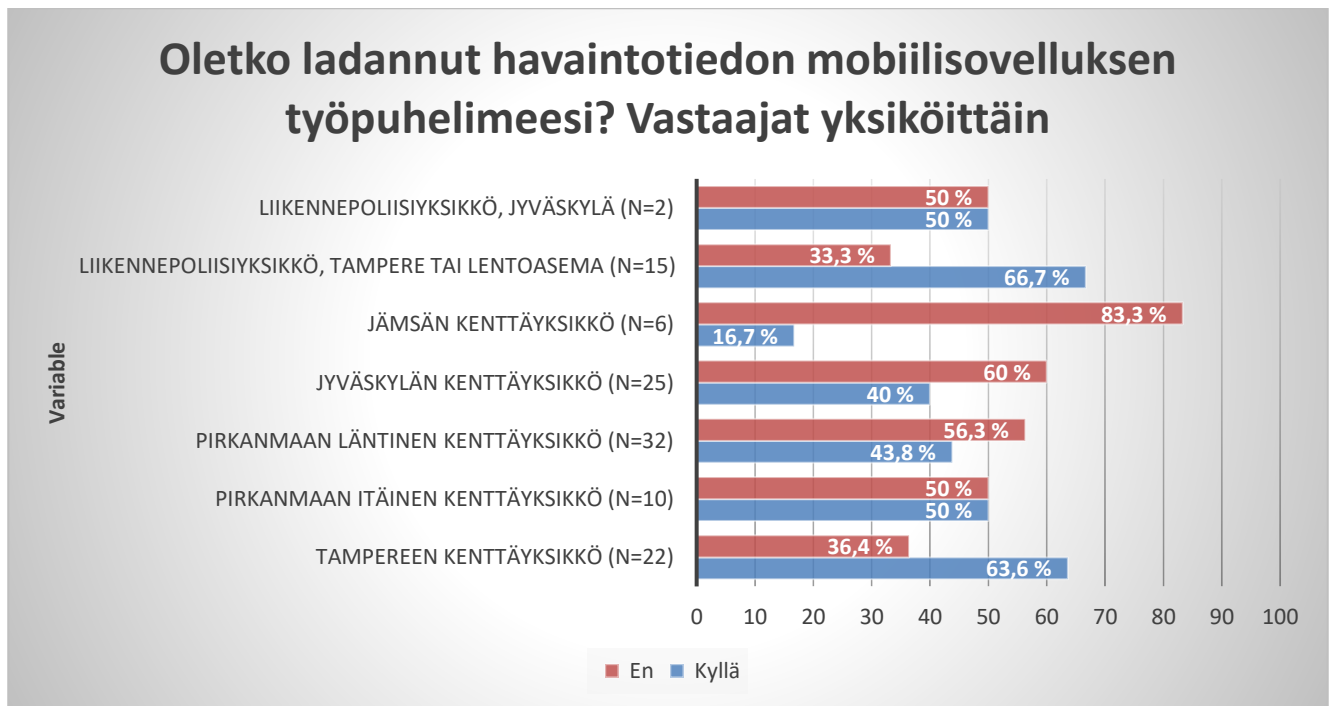
Tietojeni mukaan kohderyhmään kuuluvilla pitäisi lähtökohtaisesti olla käytössään työnantajan älypuhelin, johon on mahdollista ladata POTIn havaintotiedon syöttämiseen tarkoitettu mobiilisovellus. Vastaajista 55 ilmoitti ladanneensa työpuhelimensa mobiilisovelluksen, 57 taas ei.

Kaavio 6.

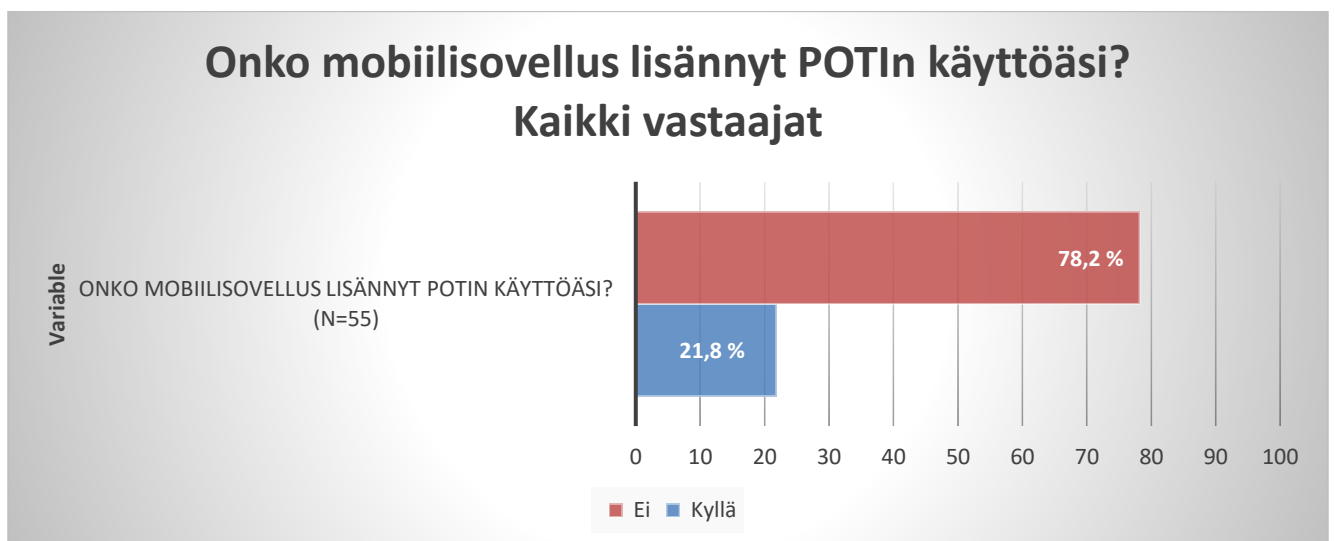

Kaavio 7.

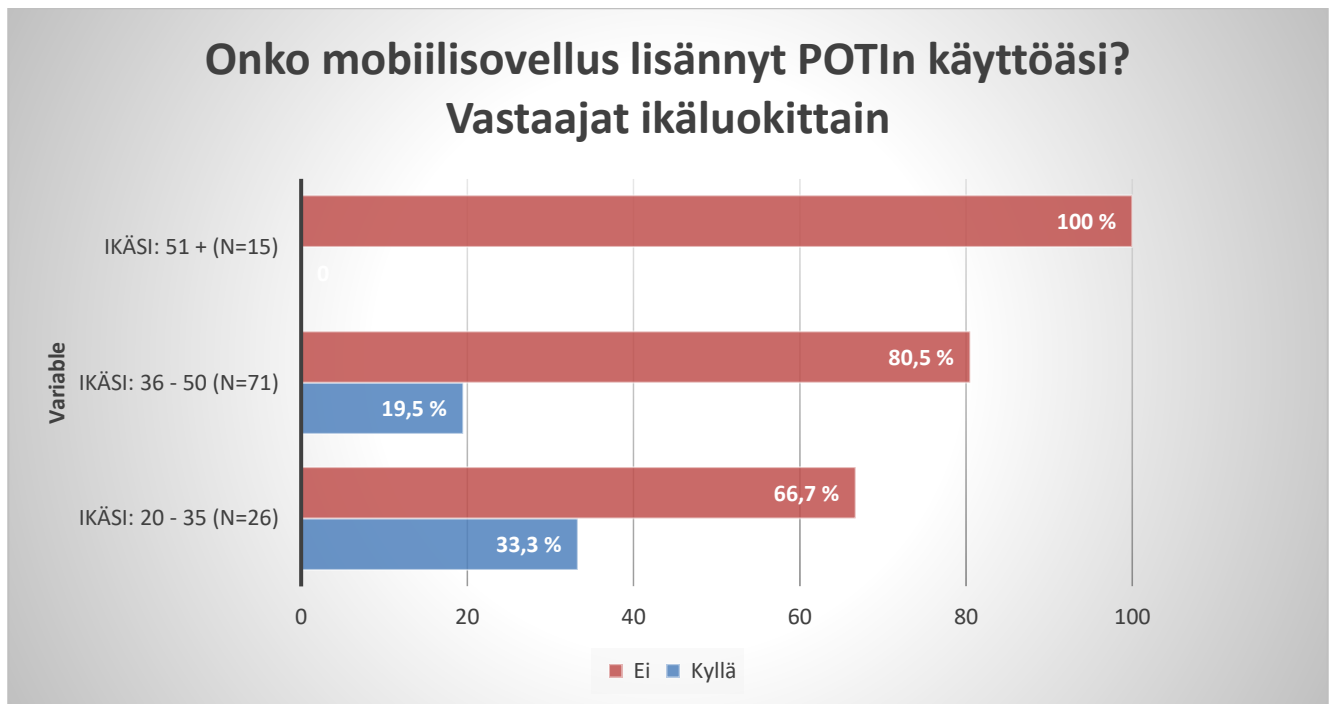

Kaavio 8.

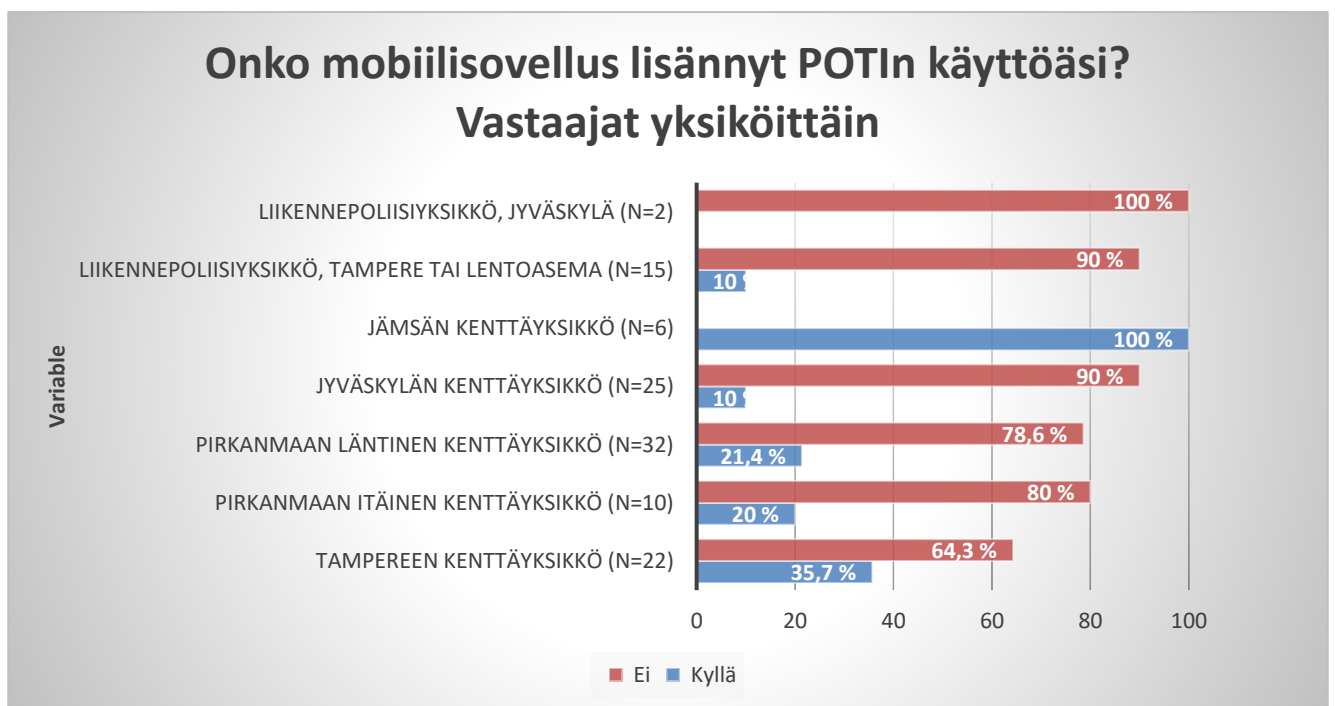
Kaavioissa 6, 7 ja 8 esitellään vastauksia mobiilisovelluksen käyttöönotosta. Noin puolet kaikista vastaajista oli ottanut käyttöönsä havaintotiedon syöttämiseen tarkoitetun mobiilisovelluksen. Ikäluokissa oli selkeitä eroja, koska vanhimmista vain reilut 13 % kertoi ladanneensa sen. Sinänsä on hieman yllättävää, että käyttöönotto oli vähäisempää nuorimmassa ikäluokassa, kuin keskimäisessä, mutta tämä saattaa osittain selittyä sillä, että nuorimmassa ikäluokassa on eniten määräaikaisessa virkasuhteessa olevia työntekijöitä, joilla ei välttämättä ole työnantajan kustantamaa TUVE-puhelinta käytössään. Yksiköiden välillä oli myös jonkin verran eroavaisuutta mobiilisovelluksen käyttöönotolla, mutta missään yksikössä käyttöönottoprosentti ei ollut erityisen suuri.

Kaavio 9.

Kaavio 10.

Kaavio 11.

Kaavioissa 9, 10 ja 11 kuvataan mobiilisovelluksen vaikutusta POTIn käyttömäärään. Liki 80 % vastaajista oli sitä mieltä, että mobiilisovellus ei ollut lisännyt heidän osaltaan POTIn käyttöä. Tähän kysymykseen vastasivat siis vain ne 55 henkilöä, jotka olivat ladanneet sovelluksen, vaikka syystä tai toisesta Excel-taulukossa näkyvätkin vastaajaryhmien kohdalla kaikkien vastaajien määrät. Mobiilisovelluksen käyttö näyttäisi olevan selkeästi ja oletetusti yleisintä nuorimmissa ikä-

luokissa, jonka vuoksi varmaankin Tampereen kenttäyksikkö on yksikkövertailussa kärjessä. Jämsän kenttäyksikön ja Jyväskylän liikennepoliisiyksiköissä mobiilisovelluksella on ollut täysin päinvastainen vaikutus.

5.2.3 Avoimet vastaukset

Ensimmäisen osion avoimena kysymyksenä oli, onko vastaajalla muita ajatuksia POTIsta tietojärjestelmänä. Vastaajista 78 vastasi tähän kysymykseen. Koska tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla sitä, kuinka kohderyhmä kokee järjestelmän käytön, päätin ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta eritellä koodauksen avulla avointen kysymysten vastauksista niissä yleisimmin esiintyviä kuvailevia sanoja, eli adjektiiveja. Koodauksessa käytettiin apuna Webropolin Text Mining -työkalua, jonka analyysin perusteella vastauksissa kymmenen yleisimmin käytettyä adjektiivia olivat yleisyysjärjestyksessä kankea, vaikea, hankala, huono, hidas, helppo, epäselvä, yksinkertainen, epäkäytännöllinen ja epälooginen. Kankea esiintyi kahdessatoista vastauksessa, epälooginen kolmessa ja muut siltä väliltä. Kaikkiaan nämä adjektiivit esiintyivät 64:ssä vastauksessa, joten ne kattavat varsin suuren osan kaikista vastauksista. Monet vastaukset muistuttivat paljon toisiaan. Osassa oli tyydytty ainoastaan ilmaisemaan mielipide esimerkiksi käytön vaikeudesta. Poimin alle esimerkeiksi suorina lainauksina sellaisia kokonaisia vastauksia tai niiden osia, joissa on esitetty selkeitä vastaajien kokemia ongelmakohtia.

- *"**Kankea** ja **vaikeaksi** tehty järjestelmä. Tuntuu, että tieto ei ole helposti saatavilla, hakutoiminnolla ei löydy helposti etsittävää tietoa. POTIa käytän vain vähän, silloinkin yleensä selaamalla tunnistettavia rosvoja: sekin on **vaikeaa**, sillä juttuja ei saa auki toiseen välilehteen. Kaiken kukkuraksi tiedon lisääminen tuntuu **hankalalta** ja se jää sitten usein tekemättä. Ritsitiedolle on edelleen omat toimivimmat kanavansa ilman speaktaakkelinomaisia ATK taitoja."*
- *"**Hakutoiminnot** järjestelmässä ovat armottoman kankeita ja monilta osin toimimattomia. Järjestelmästä puuttuu ns. yleishaku, johon voi syöttää minkä tahansa **hakusanan** ja **haku** kohdistuu kaikkiin syöttötietoihin (vrt Rikiritrip vapaa **hakusana**). POTI soveltuu heikosti tiedon**haku**järjestelmäksi ja esim. POKE rajallisuudestaan huolimatta on tehokkaampi ja helpompi käyttää kuin POTI nykyisellään. Lisäksi tiedon**haku**un liittyy tolkkottomasti "klikkauksia" esim. tiedotuksia selatessa."*
- *"Harvinaisen **kankea**, **hidas** ja **epäkäytännöllinen** järjestelmä, joka varmuudella vähentää ns. "vapaaehtoisuuteen" perustuvien, vaikkakin hyödyllisten tietojen syöttämistä, vähentäen näin ollen tietojohdoisuutta yms."*
- *"Käytettävyyttä pitäisi roimasti parantaa mikä, on suurin syy sen käyttämättömyyteen."*
- *"Äärettömän **vaikea** käytettävä ja ainakaan itse en löydä helposti mitään tietoa hakemalla."*
- *"Syöttöjen tekeminen on tehty liian **vaikeaksi** ja muistinvaraiseksi. Syöttö pitäisi pystyä tekemään partioautossa, ilman ohjeita tai muuta päähkäilyä."*

- ”Esim. tutkinnan tunnistuspyyntökuvat ovat niin typerällä asettelulla POTI:ssa, ettei kukaan kentän henkilöstöstä käy niitä selaamassa, vaikka moni näistä henkilöistä olisi VHS-henkilöstön hyvin tuntemia asiakkaita. Alusta on niin **vaikeakäyttöinen**, että kynnyksen käyttöön on todella korkea monella konstaapelilla.”
- ”**Hankala** käyttää, mutta sieltä saa mahdollisesti paljonkin tietoja, jotka parantavat esimerkiksi käynnissä olevan tehtävän työturvallisuutta. Erityisesti, jos käyttäjällä on espa-oikeudet.”
- ”POTIn käyttö ja luettavuus on **hankalaa**, enkä minä ainakaan osaa mitenkään jouhevasti selata havaintotietoja.”
- ”Ajatuksena hyvä, toteutus **huono**. POTI on siitä typerä, että sen maine, joka toki pitää paikkansa, **huonona** järjestelmänä saa suurimman osan luovuttamaan jo ennen kuin ohjelma avataan. POTI-auton syöttö suoraviivaisella mobiilisovelluksella kuten nykyään havaintotiedon voi syöttää, lisäksi varmaankin merkittävästi sen käyttöä.”
- ”Pitäisi muistaa milloin täyttää mitään ja millä näppäinyhdistelmällä saa tallennettua sekä milloin se pitää tehdä. Tämä kaikki olisi korjattavissa toimivalla järjestelmällä, esimerkiksi semmoinen pieni nappi kuin tallenna. Todella hyvä idea, mutta järjettömän **huono** järjestelmä.”
- ”Näkymä ei skaalaudu auton pienelle näytölle mitenkään käyttäjäystävällisesti. Tai sitten autojen koneet ei vaan jaksa pyörittää kyseistä ohjelmaa. Revikalle päätyvän syötön tekemiseen menee 15min, kun rulla vaan pyörii ikkunassa joka välissä.”

On huomattava, että helppo ja yksinkertainen vaikuttaisivat muista poiketen sävyltään positiivisilta kuvauksilta. Positiivisiakin asioita löytyi, mutta sanat ilmenivät myös toisenlaisissa yhteyksissä.

- ”Mobiilisovelluksesta ja sen **helppokäyttöisyydestä** kuitenkin iso plussa, siinäkin voisi olla tekstikenttää enemmän, ettei tarvitsisi tiivistää niin paljoa.”
- ”Mobiilisovellus on **helppo** ja **yksinkertainen** käyttää. Soveltuu hyvin kenttätoimintaan. Puutteena, ettei henkilöitä tai ajoneuvoja voi liittää havaintoon suoraan.”
- ”Pitäisi olla paljon helpompi käyttää, ei mitään murupolkuja, vaan **helppo** järjestelmä, johon kerralla, hyppimättä eri välilehdillä, saisi kirjoitettua kaiken tarpeellisen ja olennaisen.”
- ”Tietojen syötön pitäisi olla erittäin **helppoa** ja nopeaa jotta syöttöjä tehtäisiin. Samoin jo syötettyjen tietojen selaaminen pitäisi olla huomattavasti helpompaa.”
- ”Varmasti hyvä järjestelmä. Pitäisi enemmän käyttää, että oppii. Ei ole **helppoa**.”

Esitellessäni tämän työn suunnitelmaa seminaareissa tuli useilta eri poliisilaitoksilla työskenteleviltä kollegoilta mielipiteitä siitä, että POTI-koulutuksen laatu oli koettu henkilöstön keskuudessa huonoksi. Selasin avointen kysymysten vastauksia tämän osalta ja jotkut vastaajista ottivat tämän myös esille.

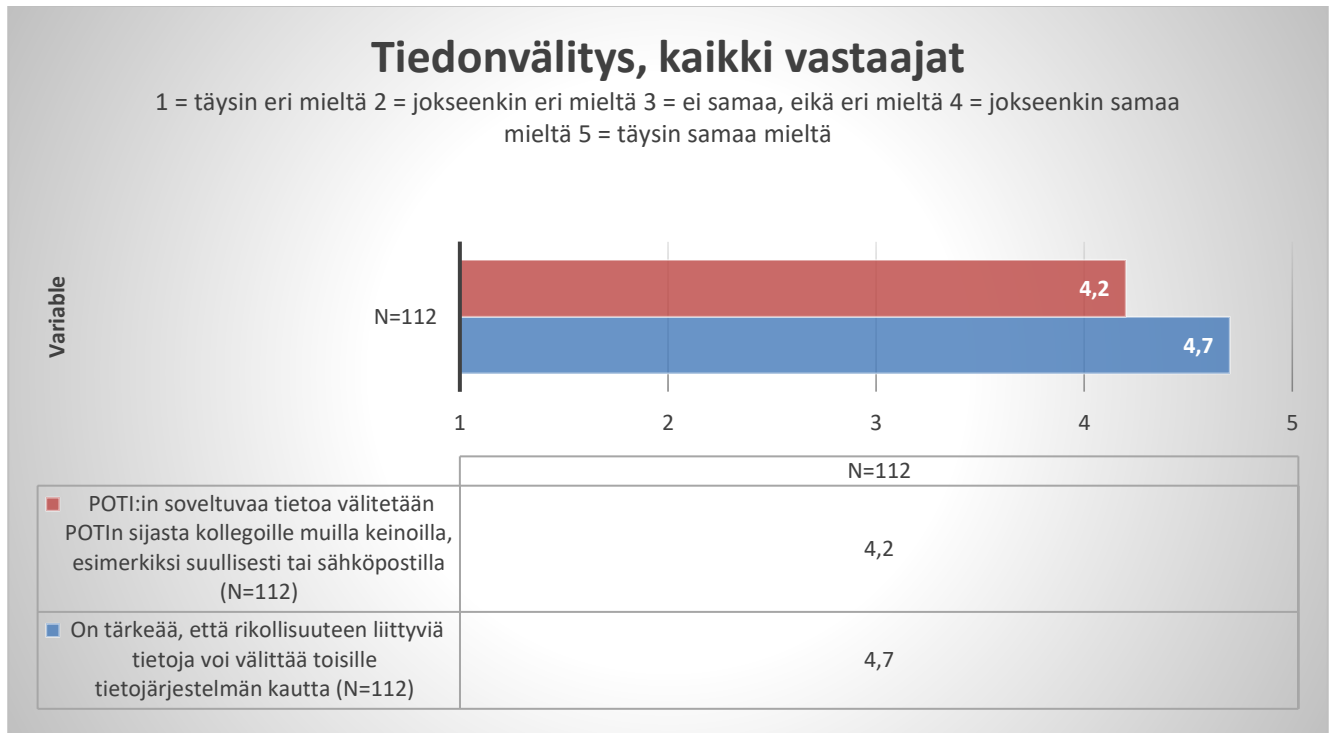
- *"Kankea järjestelmä, **koulutuksia** huonosti"*
- *"Sen käytön **kouluttaminen** oli huonolla tasolla, lähes kaikki on jäänyt loppukäyttäjän harteille. Kukaan ei tunnu kiinnostuvan järjestelmästä eikä sen opettelusta, siitä on tullut "pakollinen paha". Laitoksen pitäisi järjestää **koulutus** uudelleen. Se auttaisi."*
- *"Jatk**koulutusta** onneksi saimme, mutta lisää tarvitaan"*
- *"En ole saanut **koulutusta** koko järjestelmään."*
- *"Hankala. Varsinkin nykymenten, jolloin **KOULUTUSTA** uusiin asioihin EI ole. Kantapään kautta oppii - vie aikaa..."*
- *"**Koulutuksessa** voisi myös kiinnittää huomiota siihen, mitä siinä käydään läpi. Jos **koulutuksessa** käytäisiin edes kerran läpi se, kuinka esim. 07-auto syötetään revikaan, olisi se paljon tärkeämpää osata kuin kerjäläisen havaintotieto."*
- *"Enemmän **koulutusta** pitäisi saada POTlin"*
- *"Itselläni jäänyt käyttämättä kokonaan kun ensimmäisen **koulutuksen** 45min **koulutuksella** en osannut käyttää ja sopivasti seuraavilla **koulutuskerroilla** ei ole ollut mahdollisuutta osallistua."*

5.3 POTIn käyttö tiedonvälityksen työkaluna

5.3.1 Kysymysten tarkoitus

Halusin selvittää kysymyksillä kahta erillistä asiaa: kuinka vastaajat suhtautuvat rikollisuutta koskevaan tiedonvälitykseen yleisesti ja käyttävätkö he POTia tähän tarkoitukseen. Kysymyksistä ensimmäinen ja viimeinen mittaavat POTIn käyttötarkoituksen tärkeäksi mieltämistä ja tiedon välittämistä ilman kyseisen tietojärjestelmän vaikutusta. Näiden vastaukset esitellään kaavioissa 12, 13 ja 14 sekä taulukossa 2. Kolme keskimmäistä kysymyksistä taas liittyvät siihen, kuinka paljon vastaajat käyttävät järjestelmää. Näiden kysymysten vastaukset esitetään kaavioissa 15, 16 ja 17 sekä taulukossa 3. Kysymysten järjestys kyselyssä on jälkikäteen ajateltuna hieman epäonnistunut, joten esitän ensimmäisen ja viimeisen sekä kolmen keskimmäisen kysymyksen vastausten keskiarvot omissa taulukoissaan.

5.3.2 Tiedonvälitys yleisesti

Kaavio 12.

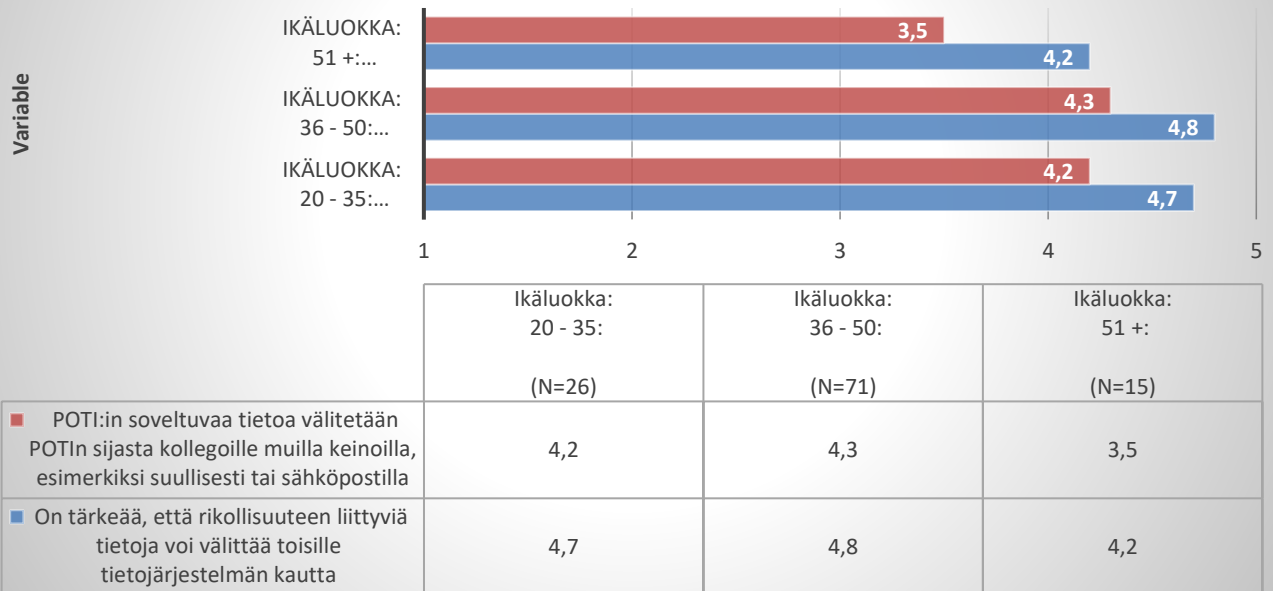
	1	2	3	4	5
On tärkeää, että rikollisuuteen liittyviä tietoja voi välittää toisille tietojärjestelmän kautta	1,8%	0,0%	2,7%	19,6%	75,9%
POTI:in soveltuvaa tietoa välitetään POTIn sijasta kollegoille muilla keinoilla, esimerkiksi suullisesti tai sähköpostilla	5,4%	0,9%	13,4%	33,9%	46,4%

Taulukko 2. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen.

Yleisesti rikollisuuteen liittyvän tiedon välittämistä tietojärjestelmän kautta pidettiin tärkeänä ja yli 95 prosenttia vastaajista oli väittämän kanssa jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Reilut 80 prosenttia vastaajista vastasi samalla tavalla myös väitteeseen, jonka mukaan tietoa välitetään muilla keinoilla, kuin POTIn kautta.

Tiedonvälitys ikäluokittain

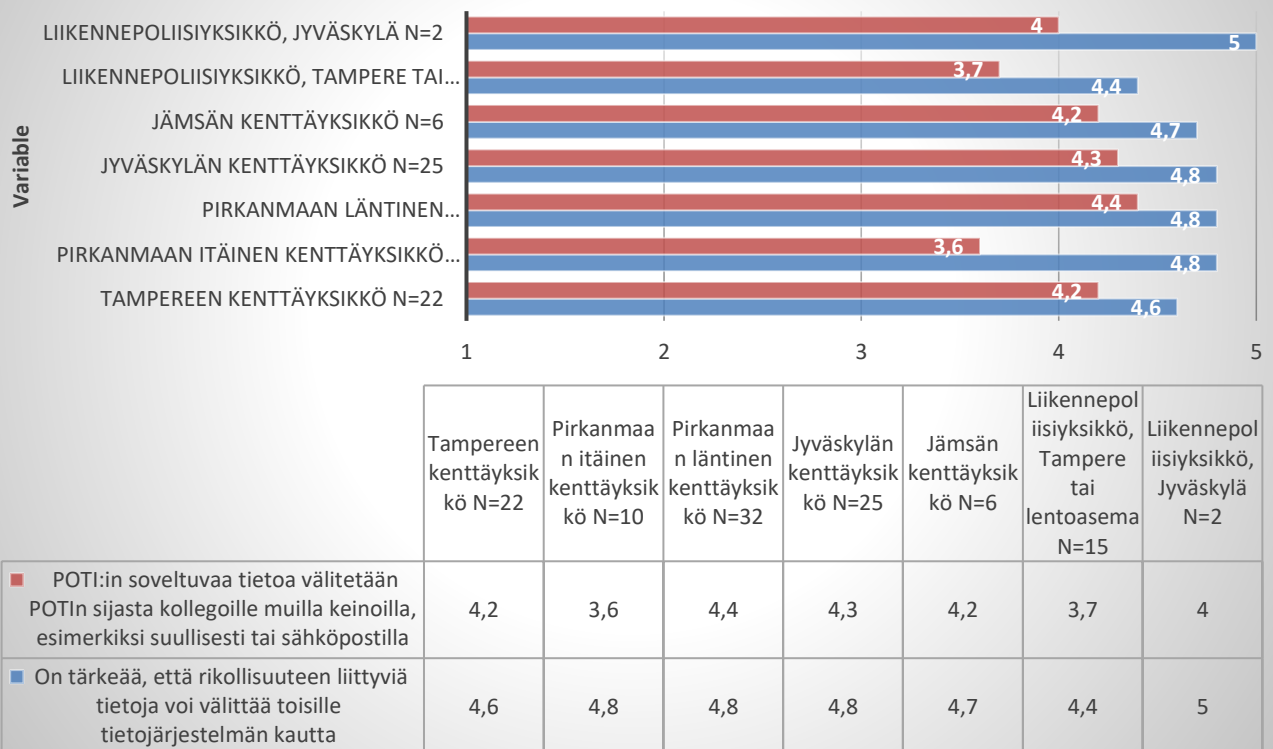
1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = ei samaa, eikä eri mieltä 4 = jokseenkin samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

Kaavio 13.

Tiedonvälitys yksiköittäin

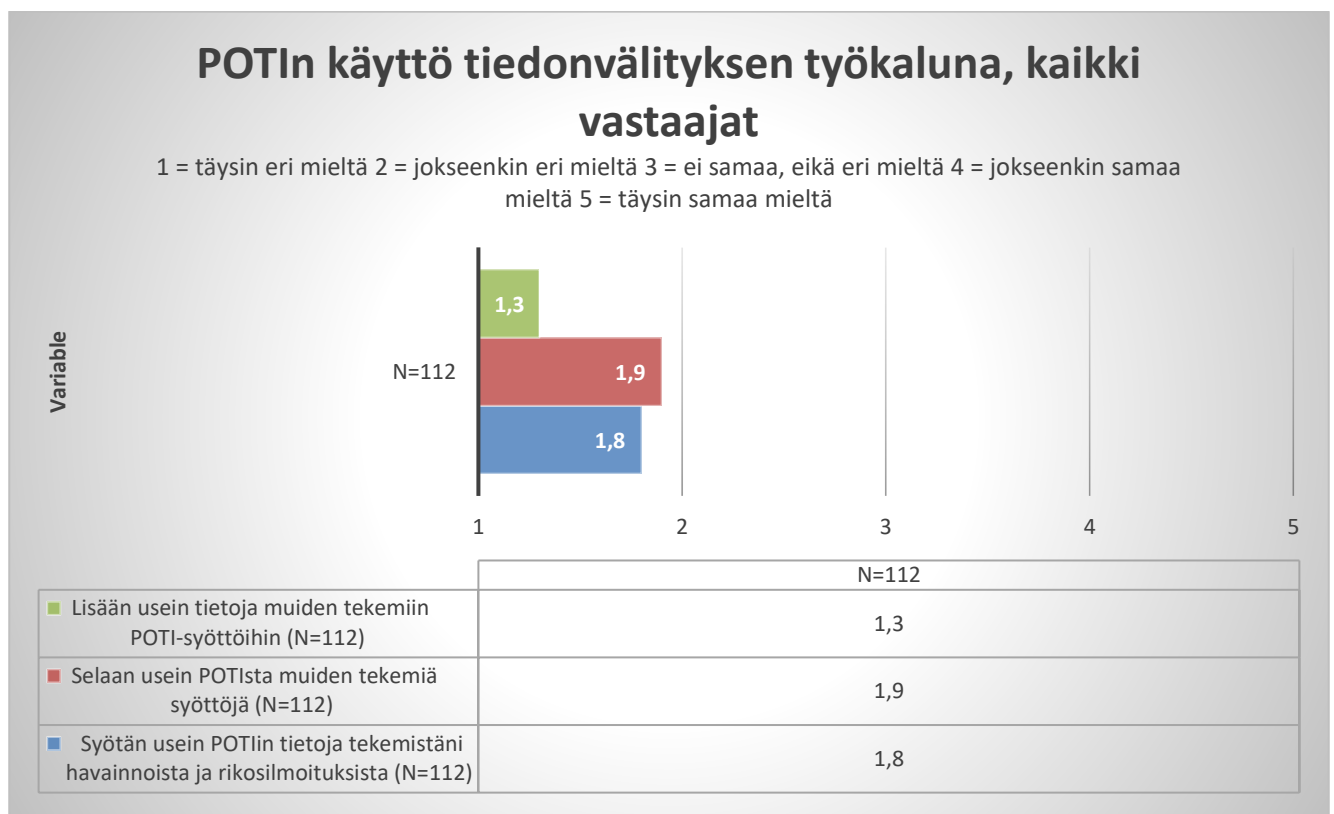
1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = ei samaa, eikä eri mieltä 4 = jokseenkin samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

Kaavio 14.

Kaikki vastaajaryhmät pitivät rikollisuuteen liittyvän tiedon välittämistä selkeästi tärkeänä ja ymmärsivät myös tietojärjestelmän roolin merkityksen tässä tehtävässä. Kahdella ensimmäisellä ikäluokalla oli tästä hyvin yhtenäinen näkemys. Vanhimmassa ikäluokassa merkitys nähtiin hieman vähäisempänä, mutta tärkeänä kuitenkin. Yksiköiden välillä näkemyksissä ei ollut juuri eroja. Keskiarvon valossa vastaajat olivat myös sitä mieltä, että tietoa on olemassa ja sitä välitetään muita kanavia pitkin. Tässä oli kuitenkin jonkin verran eroja vastaajaryhmien välillä. Sekä vanhimman ikäluokan, että Tampereen alueen liikennepoliisiyksikön ja Pirkanmaan itäisen kenttäyksikön vastaajat pitivät muihin ryhmiin verrattuna muiden kanavien kautta kulkevaa tiedonvälitystä vähäisempänä. POTIn käyttöä tähän tarkoitukseen tarkastellaan seuraavassa alaluvussa.

5.3.3 POTin käyttö tiedonvälitykseen

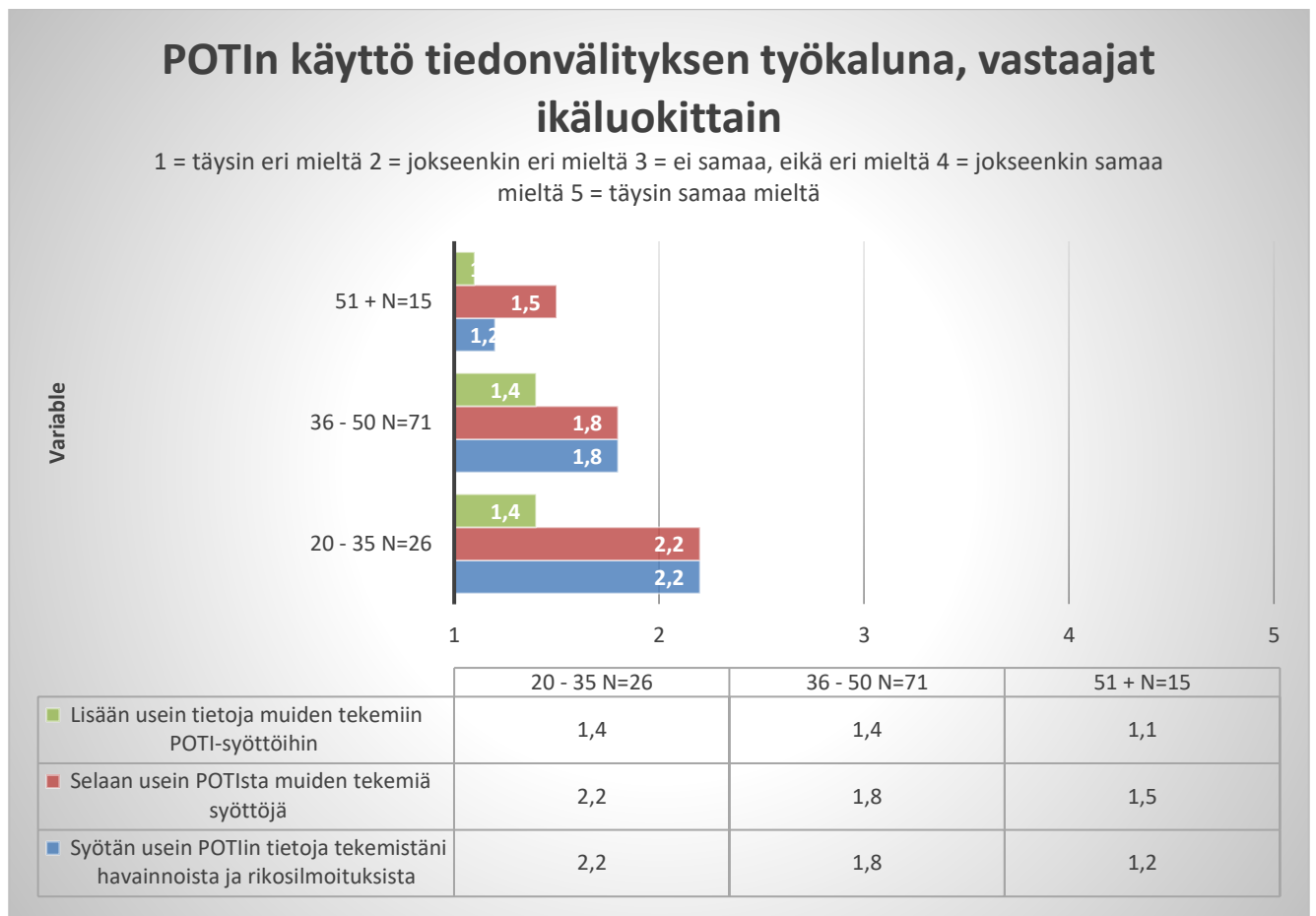

Kaavio 15.

	1	2	3	4	5
Syötän usein POTin tietoja tekemistäni havainnoista ja rikosilmoituksista	46,4%	35,7%	8,9%	6,3%	2,7%
Selaan usein POTista muiden tekemiä syöttöjä	49,1%	30,3%	10,7%	4,5%	5,4%
Lisään usein tietoja muiden tekemiin POTI-syöttöihin	77,7%	15,2%	4,4%	1,8%	0,9%

Taulukko 3. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen.

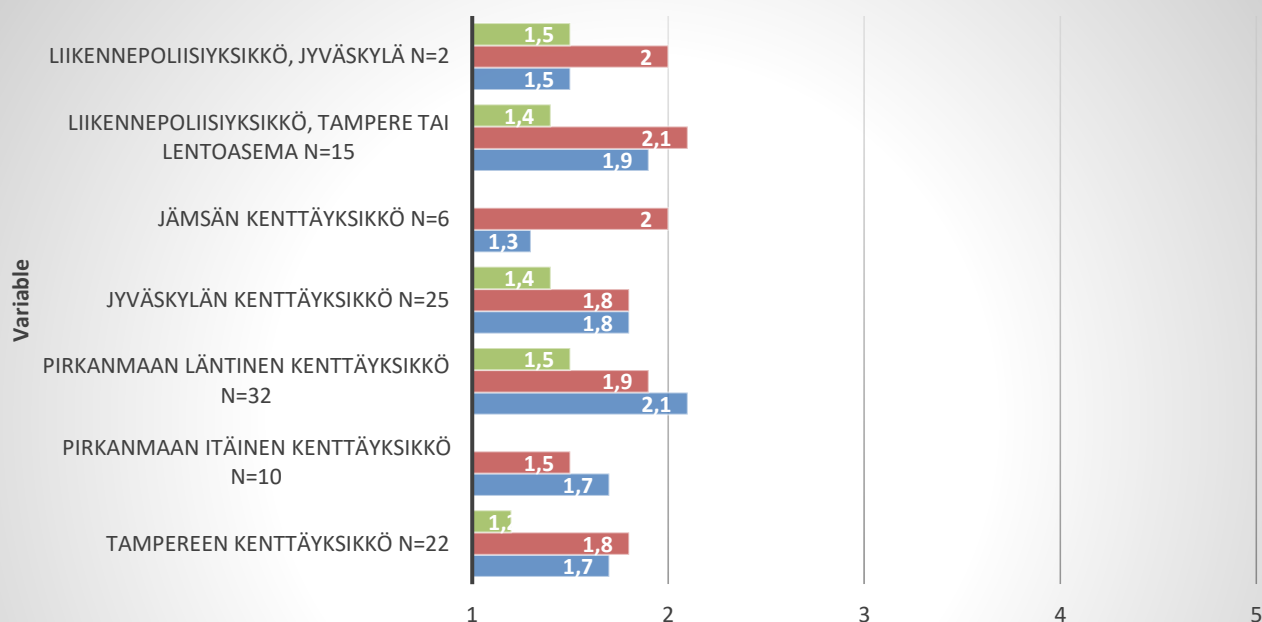
Uusien tietojen syöttäminen ja toisten tekemien syöttöjen selaaminen näyttäisivät olevan eniten käytetyt POTIn toiminnot vastaajaryhmien keskuudessa. Tosin eivät niidenkään määrät vastausten mukaan erityisen suuria ole. Molempien väitteiden osalta lähes puolet vastaajista oli väittämän kanssa täysin eri mieltä. Tiedon lisääminen toisten tekemiin syöttöihin, eli tiedon tai tietämyksen jalostuminen näyttäisi vastausten perusteella olevan kaikkein vähiten käytetty toiminto: enemmän kuin kolme neljästä vastaajasta oli täysin eri mieltä väitteen kanssa.

Kaavio 16.

POTIn käyttö tiedonvälityksen työkaluna, vastaajat yksiköittäin

1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = ei samaa, eikä eri mieltä 4 = jokseenkin samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

	Tampereen kenttäyksikkö N=22	Pirkanmaan itäinen kenttäyksikkö N=10	Pirkanmaan läntinen kenttäyksikkö N=32	Jyväskylän kenttäyksikkö N=25	Jämsän kenttäyksikkö N=6	Liikennepoliisiyksikkö, Tampere tai lentoasema N=15	Liikennepoliisiyksikkö, Jyväskylä N=2
■ Lisään usein tietoja muiden tekemiin POTI-syöttöihin	1,2	1	1,5	1,4	1	1,4	1,5
■ Selaan usein POTIsta muiden tekemiä syöttöjä	1,8	1,5	1,9	1,8	2	2,1	2
■ Syötän usein POTIin tietoja tekemistäni havainnoista ja rikosilmoituksista	1,7	1,7	2,1	1,8	1,3	1,9	1,5

Kaavio 17.

Ikäluokittain vertailtuna käyttö näyttäisi vähentyvän jonkin verran vastaajan vanhetessa. Muiden tekemisen syöttöjen täydentäminen todella vähäistä kaikkien ikäluokkien vastauksissa. Vähäistä on myös omien syöttöjen tekeminen ja toisten tekemien syöttöjen selaaminen, mutta niissä on ikäluokkien välillä enemmän eroa. Yksiköiden välillä erot vastauksissa olivat pääsääntöisesti melko pieniä. Kerroin työn alkupuolella tarkastelleeni POTIn käyttötilastoja, joiden mukaan Sisä-Suomen poliisilaitos oli sijoittunut havaintotietojen syötön valtakunnallisessa vertailussa varsin huonolle sijalle. Tiedotustietojen syötössä taas oli onnistuttu hyvin. Vastausten perusteella kenttätoiminnan työntekijät kuitenkin lukevat muiden syöttämiä tietoja todella vähän, joten esimerkiksi tiedotustietoina syötetyt rikoksista epäiltyjen tunnistamiset jäävät varmasti potentiaalinen alapuolelle.

5.3.4 Avoimet vastaukset

Vastaajista 43 vastasi tämän osion avoimeen kysymykseen, jossa kysyttiin muita ajatuksia tiedon jakamisesta kenttätoiminnassa. Text Mining -työkalun tuottamasta sanapilvestä eivät tämän kysymyksen kohdalla adjektiivit nousseet esiin, eikä se kysymyksen asettelun osalta olisi muutenkaan ollut mielekäs tapa analysoida vastauksia. Valtaosassa vastauksista huokui sama henki, kuin edeltävissä strukturoitujen kysymysten vastausten keskiarvoissakin: tiedonvälitystä pidetään tärkeänä, mutta POTI ei ole siihen hyvä työkalu hankalakäyttöisyytensä vuoksi. Useat vastaajat pitivät myös muita nykyisin käytössä olevia ohjelmia parempina työkaluina välittää tietoa. Esimerkiksi sanat POKE ja neukkari esiintyivät monissa vastauksissa. Alle on koottu taas suoria lainauksia sellaisista vastauksista, joissa oli tuotu esiin konkreettisia ongelmia tiedonvälityksessä tai kehittämisideoita sen parantamiseksi.

- *"Mobiilisovellus tiedotustiedon eli POTI-auton syöttämiseksi olisi hyvä."*
- *"Vuorovaikutus kentän ja tutkinnan välillä pitäisi olla aktiivisempaa - partio kun on alkutiedot selvittänyt, niin olisi hedelmällistä tietää miten juttu on rönsyillyt tai muuten plussat/miinukset kyseisen henkilön tekemisistä tai partion aikaansaannoksesta."*
- *"Mobiili-havaintotieto-sovellus on selkeä ja sitä kautta olen syöttänyt havaintoja. En tosin sitten löydä niitä POTIsta, mutta olen toiveikas, että olisivat menneet perille."*
- *"Tiedon pitää olla haettavissa ajoneuvo- tai mobiililaitteilla tapaan, joilla tietoa haetaan RIKITripistä tai POKEn vapaahakukentistä ja historiatiedosta. Eli tiedon pitää olla helposti syötettävissä ja haettavissa."*
- *"Pitää olla selkeä, etusivulla oleva toiminto josta tulee ensimmäisenä näkyviin esim. tunnista osio"*
- *"Tiedon jakamisen pitäisi olla yhtä helppoa, kuin vanhan autolista täyttäminen. eli max 2 min."*
- *"Jaettu tieto pitäisi olla yksittäisenä koosteena ja mahdollisimman yksinkertaisessa muodossa, esim. yksi A4 pdf:nä. Tietojohtoisen poliisitoiminnan välineenä tieto pitäisi tiedustelun/analyysitoiminnan/tutkinnan osalta olla valmiina pakettina kenttäjohtajalle ja partioille esitettynä mahdollisia toimenpiteitä varten vuoro-, viikko- tai jaksokohtaisesti."*

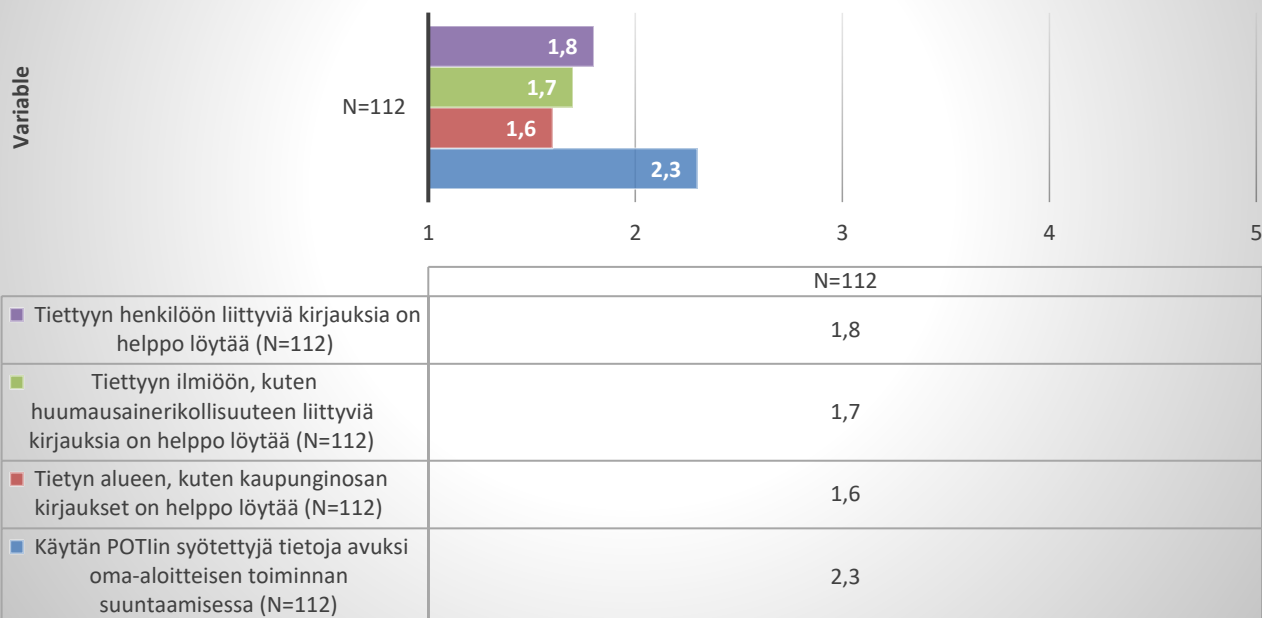
5.4 POTIn käyttö oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa

5.4.1 Osion strukturoidut vastaukset

Kaavioissa 18, 19 ja 20 sekä taulukossa 4 esitellään vastaajien näkemyksiä kysymyksistä, joiden tarkoituksena oli selvittää ensinnäkin käyttävätkö vastaajat ylipäätään POTlin kirjattuja tietoja oma-aloitteisen toiminnan suuntaamiseen ja toiseksi kuinka helppona tai vaikeana he kokevat henkilöihin, paikkoihin ja ilmiöihin liittyvien kirjausten löytämisen.

Onko POTlin syötetyistä tiedoista hyötyä oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa? Kaikki vastaajat

1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = ei samaa, eikä eri mieltä 4 = jokseenkin samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

Kaavio 18.

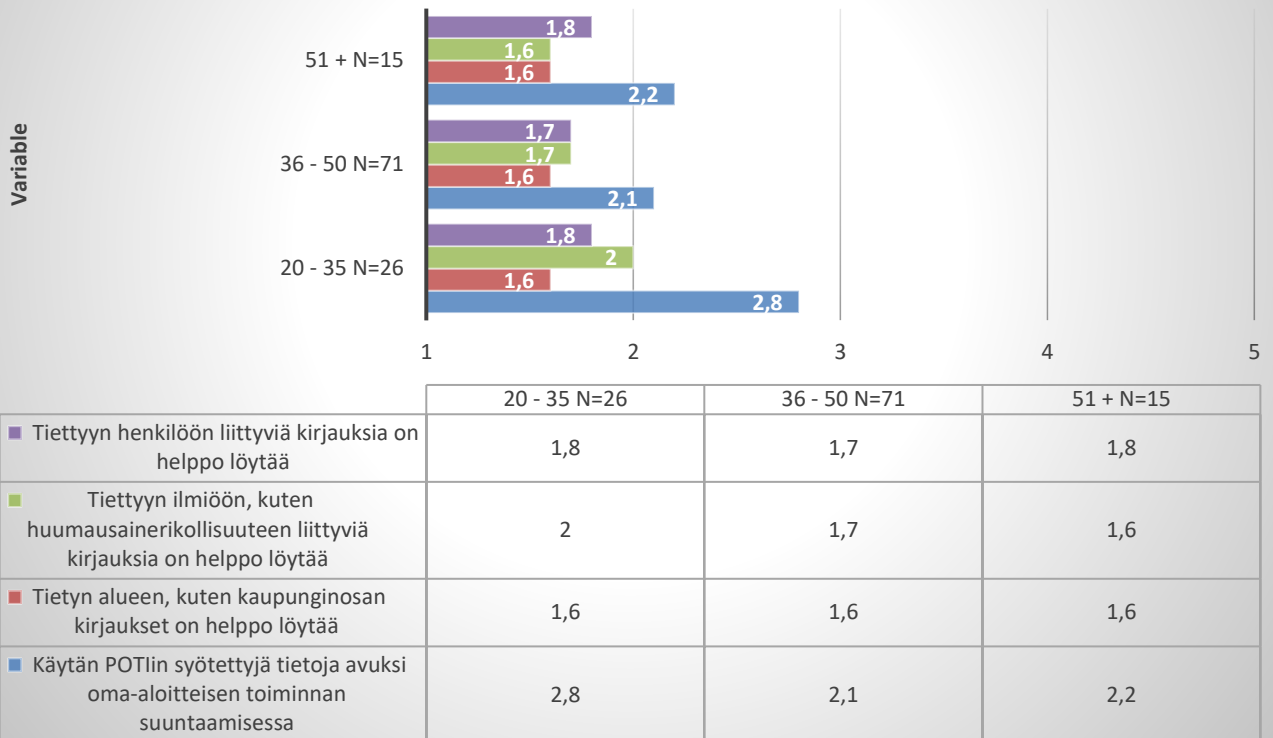
	1	2	3	4	5
Käytän POTlin syötettyjä tietoja avuksi oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa	42,0%	18,7%	13,4%	19,6%	6,3%
Tietyn alueen, kuten kaupunginosan kirjaukset on helppo löytää	56,2%	25,9%	17,9%	0,0%	0,0%
Tiettyyn ilmiöön, kuten huumausainerikollisuuteen liittyviä kirjauksia on helppo löytää	52,7%	25,9%	17,0%	4,4%	0,0%
Tiettyyn henkilöön liittyviä kirjauksia on helppo löytää	51,8%	28,6%	13,4%	5,3%	0,9%

Taulukko 4. Vastausten prosentuaalinen jakautuminen.

Kaikissa tämän osion kysymyksissä lähes tai yli puolet vastaajista oli täysin eri mieltä väittämien kanssa ja hieman alle 20 prosentista hieman alle 30 prosenttiin jokseenkin eri mieltä. Toisaalta kuitenkin lähes 20 prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä POTla oma-aloitteisen toiminnan suuntaamiseen. Voitaisiin päätellä, että valtaosa vastaajista ei käytä POTla tähän tarkoitukseen, mutta tietty käyttäjäryhmä tälle toiminnolle on olemassa.

Onko POTlin syötetyistä tiedoista hyötyä oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa? Vastaajat ikäluokittain

1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = ei samaa, eikä eri mieltä 4 = jokseenkin samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

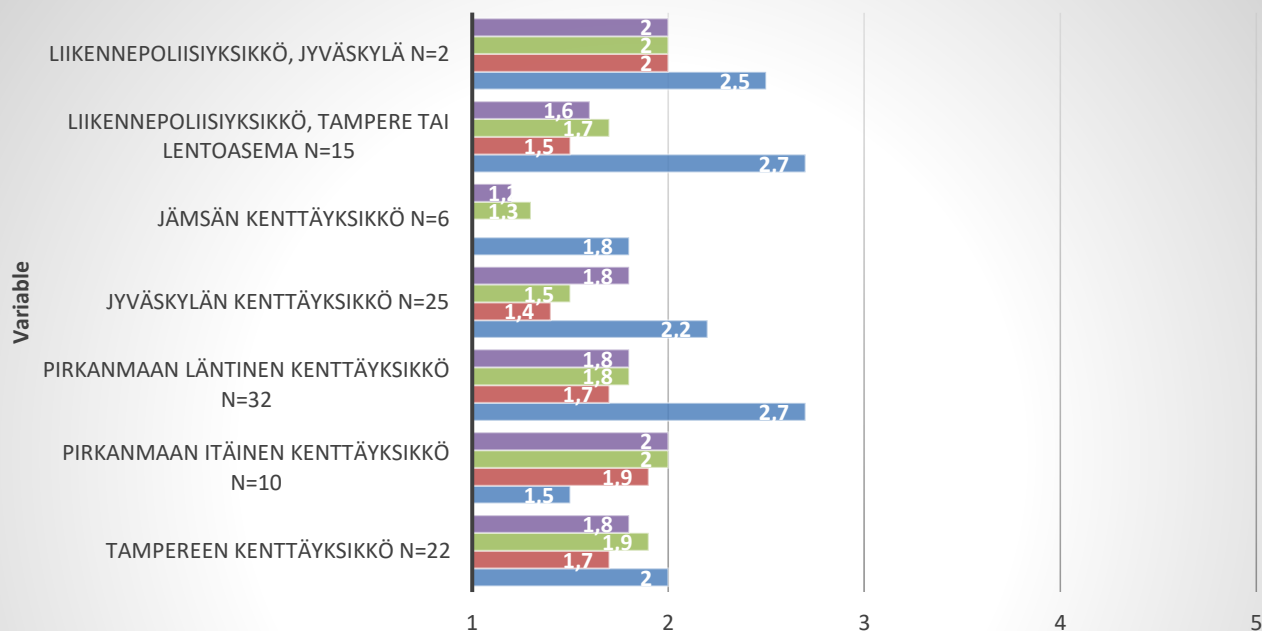

Kaavio 19.

Nuorimmassa ikäluokassa yllättävänkin moni kertoi hyödyntävänsä POTia oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa. Keskiarvossa päästiin jopa puolenvälin ylle. Ikäluokkien välillä ei vastauksilla muuten ollut suuria eroja, eikä vanhin ikäluokka kokenut tältä osin käyttöä selkeästi vaikeimpana. Toki vastausten keskiarvot alkoivat pääosin kaikilla ryhmillä numerolla yksi.

Onko POTIn syötetyistä tiedoista hyötyä oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa? Vastaajat yksiköittäin

1 = täysin eri mieltä 2 = jokseenkin eri mieltä 3 = ei samaa, eikä eri mieltä 4 = jokseenkin samaa mieltä 5 = täysin samaa mieltä

	Tampereen kenttäyksikkö N=22	Pirkanmaan itäinen kenttäyksikkö N=10	Pirkanmaan läntinen kenttäyksikkö N=32	Jyväskylän kenttäyksikkö N=25	Jämsän kenttäyksikkö N=6	Liikennepoliisiyksikkö, Tampere tai lentoasema N=15	Liikennepoliisiyksikkö, Jyväskylä N=2
■ Tiettyyn henkilöön liittyviä kirjauksia on helppo löytää	1,8	2	1,8	1,8	1,2	1,6	2
■ Tiettyyn ilmiöön, kuten huumausainerikollisuuteen liittyviä kirjauksia on helppo löytää	1,9	2	1,8	1,5	1,3	1,7	2
■ Tietyn alueen, kuten kaupunginosan kirjaukset on helppo löytää	1,7	1,9	1,7	1,4	1	1,5	2
■ Käytän POTIn syötettyjä tietoja avuksi oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa	2	1,5	2,7	2,2	1,8	2,7	2,5

Kaavio 20.

Yksiköittäin POTIn käytössä oma-aloitteisen toiminnan suuntaamiseen oli jonkin verran eroja. Ominaisuuksien arvioinnissa oltiin pääasiassa melko samoilla linjoilla. Vaikeimpana pidetään kirjausten alueellista kohdentamista. Tämän ominaisuuden parantaminen olisi perusteltua tietojohtoisuuden lisäämiseksi. On huomattavasti helpompaa kohdentaa partiointia tehokkaasti, jos kirjattujen tietojen perusteella voidaan osoittaa paikkoja, joissa poliisipalveluille olisi kysyntää.

5.4.2 Avoimet vastaukset

28 henkilöä vastasi tämän osion avoimeen kysymykseen, jossa tiedusteltiin vastaajien ajatuksia siitä, kuinka POTIn syötettyjen tietojen käytettävyyttä kenttätoiminnassa voitaisi parantaa. Useat vastaajat kokivat tässäkin osiossa POTIn huonon käytettävyyden olevan syynä vähäiselle tiedon liikkumiselle. Selkeimpinä toiveina useassa vastauksessa nousivat esille POTIn tietojen näkyminen POKE-kyselyssä sekä parannukset POTIn hakutoimintoon. Vapaa, kaikkiin tietueen tietoihin kohdistuva tekstihaku koettiin tarvittavaksi ominaisuudeksi. Alla jälleen lainauksia osuvista vastauksista.

- *"Tietojen pitää olla selattavissa (ja muokattavissa), ei voi olla niin, että jokainen tietue pitää avata ennekuin näkee mitä se pitää sisällään. Tämä koskee myös tietuetta itseään, eli esim. johonkin syöttöön liitetty henkilö pitää olla myös nähtävissä, eikä erillisen avauksen takana."*
- *"Jos vinkkitiedot saisi helposti esille esimerkiksi pokehakua suoritettaessa, (samalla lailla kuin autolista) niin olisi aika helppoa. Ei tarvitsisi avata järjestelmää erikseen ja aloittaa vaikeaksi koettua hakutoimintoa."*
- *"Oleellista olisi myös se, että syötetyn tiedon ajankohtaisuus (=milloin syötetty) tulisi heti näkyviin Poke-näytölle. Nyt kieputaan turhaan vanhentuneiden, ei ajankohtaisten tietojen perään."*
- *"Järjestelmän pitäisi keskustella enemmän esim. poken kanssa. Syöttö ja katselu pitäisi olla helppoa ja jouhevaa esim. mobiililla."*
- *"Tiedon pitäisi olla haettavissa vapaahakuna. Tutkinnan tunnistuspyyntöjä ei tule seurattua muualta kuin TIKU-neukkarista, jossa asia tulee eteen kuva edellä. Samoin pitäisi olla POTI:ssa, eli tunnistusta pyydetessä saisi selata kuvavirtaa ja mikäli havaitsisi joitain tuttua, niin silloin voisi pysähtyä ja katsoa asian tunnistuspyynnön takana. Nyt tunnistuskuvien avaamisen on liian monen mutkan takana ja hidas."*

6 YHTEENVETO

6.1 Johtopäätökset

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen vastaukseksi voidaan todeta, että kyselyn kohderyhmä kokee POTIn käytettävyyden olevan huono. Yleisarvosana oli 1,76/5. Valtaosa vastaajista piti järjestelmän käyttöä epämiellyttävänä, tehottomana, vaikeana oppia ja vaikeana muistaa. Ainoastaan käytön perusteiden tietotason noin kolmasosa vastaajista koki hyväksi. Vastausten keskiarvoissa ei ollut ikäluokkien välillä suuria eroja, mutta käyttökokemus näytti heikkenevän hieman vastaajan iän kasvaessa. Yksiköiden välillä keskiarvot olivat myös melko lähellä toisiaan, mutta yksiköiden vastaajamäärissä olevien suurten erojen vuoksi ei tämän perusteella kannattane tehdä yleistyksiä.

Mobiilisovelluksen oli vastaajista ottanut käyttöönsä noin puolet. Tässä oli selkeää eroa ikäluokkien välillä, sillä vanhimmasta joukosta noin 87 prosenttia ei ollut tätä tehnyt. Kahdessa muussa ikäluokassa käyttöönotto oli lähellä kaikkien vastaajien keskiarvoa. Myös yksiköiden välillä oli eroja mobiilisovelluksen käytössä. Mobiilisovelluksen ladanneista liki 80 prosenttia ilmoitti kuitenkin, ettei sovellus ollut lisännyt POTIn käyttöä. Nuorimmassa ikäluokassa prosentuaalinen määrä oli noin 60 ja vanhimmassa tasan 100. Keskimmaisessä taas tältä väliltä, eli noin 80. Voidaan sanoa, että iällä on melko varmasti merkitystä mobiilisovelluksen käyttöön, mikä ei sinänsä yllätä, kun nuorin sukupolvi on kasvanut matkapuhelin kädessä ja vanhin on pyöritellyt nuoruudessaan lankapuhelimen rullaa. Yksiköiden välillä oli vastauksissa selvästi eroja. Eniten käyttö oli lisääntynyt Tampereella, jossa on oletettavasti myös ikärakenteeltaan nuorin henkilöstö. Tämä vastaa hyvin ikäluokittain vertailtuja vastauksia. Yksi mielenkiintoinen piirre oli se, että Jämsän kenttäyksikön vastaajista 100 % oli sitä mieltä, että käyttö oli lisääntynyt mobiilisovelluksen myötä, kun taas Jyväskylän liikenneyksiköstä 100 % koki, että käyttö ei ollut lisääntynyt. Vastausten perusteella voisi olla viitteitä siitä, että yksikön toimintakulttuuri tai työkavereiden esimerkki saattaa vaikuttaa mobiilisovelluksen käyttöön. Kuten aiemmin totesin, olivat yksiköiden vastaajamäärät hyvin eri suuruisia, joten yleistämisessä kannattaa kuitenkin olla varovainen. Vaikka valtaosa vastaajista olikin sitä mieltä, ettei mobiilisovellus ollut lisännyt POTIn käyttöä, on sillä kuitenkin ollut joidenkin kohdalla positiivinen vaikutus käyttöön, eli voidaan sanoa sen lisänneen POTIn kokonaiskäyttöä, ainakin jonkin verran. Mobiilisovellus sai kehuja myös tämän tutkimuskysymyksen avoimissa vastauksissa.

Toisella tutkimuskysymyksellä halusin selvittää sitä, kuinka kohderyhmä kokee POTIn käytön tiedonvälityksen työkaluna. Ylivoimaisesti suurin osa vastaajista koki tärkeänä, että rikollisuuden liittyvän tiedon välittämiseen on olemassa tietojärjestelmä. Valtaosa oli myös sitä mieltä, että tietoa on olemassa ja sitä välitetään nykyään POTIn sijasta muita kanavia pitkin. Näistä voidaan päätellä,

että kohderyhmässä ymmärretään nykyaikaisen laajalle joukolle kohdistuvan tiedonvälityksen merkitys ja POTIn kaltaiselle tietojärjestelmälle on selkeästi tilausta. Vastauksissa oli pieniä eroja ikäluokittain ja yksiköittäin, mutta näkemykset olivat samansuuntaisia. Etenkin tietojärjestelmän tärkeyden mieltäminen oli hyvin yhtenäistä. POTIn käyttötarkoituksen merkityksen ymmärtämisestä huolimatta kaikki vastaajaryhmät kertoivat sen käytön olevan vähäistä. Kaikkein pienimmälle käytölle jää tietojen lisääminen toisten tekemiin syöttöihin. Vastaajan vanhetessa näyttäisi käyttö tämänkin perusteella entisestään hieman vähenevän. Tämä on selkeästi yhteydessä käytettävyyden kokemuksiin.

Kolmannella tutkimuskysymyksellä selvitin POTIn käyttöä oma-aloitteisen kenttätoiminnan suuntaamisessa, koska kirjattujen tietojen perusteella on mahdollista kartoittaa esimerkiksi aktiivisia rikoksentekejiä ja tietyn alueen tapahtumia. Noin 60 prosenttia vastaajista kertoi, että ei käytä POTia tähän tarkoitukseen, mutta samalla noin 20 prosenttia kuitenkin kertoi tekevänsä tätä jonkin verran. POTIn käyttö toiminnan suuntaamiseen ei siis ole täysin olematonta. Käyttö oli hieman yleisempää nuorimmilla ja yksiköiden välillä oli myös eroja. Noin 80 prosenttia vastaajista piti tiettyyn ilmiöön, henkilöön tai alueeseen liittyvien kirjausten löytämistä järjestelmästä vaikeana ja myös avoimissa vastauksissa tuotiin ilmi POTIn hakutoiminnon olevan huono. Sen parantaminen voisi parantaa järjestelmän käytettävyyttä ja lisätä tiedon käyttöä oma-aloitteisessa toiminnassa.

Valtaosassa kysymyksistä vastaajien vanhin ikäluokka koki POTIn käytön vaikeimmaksi tai vähäisimmäksi. Tulos ei sinänsä ole yllättävä, mutta siihen on syytä kiinnittää huomiota. Kyseessä on kaikkien työntekijöiden käyttöön tarkoitettu tietojärjestelmä, ei ainoastaan nuorten ja tekniikkaan vihkiytyneiden. Asian voisi huomioida esimerkiksi koulutuksessa. On hyvin epätodennäköistä, että kaikki käyttäisivät järjestelmää yhtä runsaasti ja monipuolisesti, joten tämän joukon aktivoimiseksi jatkokoulutuksessa voitaisiin keskittyä yksinkertaisiin perusasioihin. Vaikkapa ainoastaan siihen, kuinka havaintotieto syötetään, niin sanotusti rautalangasta vääntäen. Tietomäärän lisääminen järjestelmään lienee valvonta- ja hälytystoiminnon osalta tärkeämpää, kuin sen käytön laaja osaaminen.

Käyttötarkoitus POTIn taustalla on hyvä ja kentällä työskentelevät poliisit ymmärtävät tämän. Järjestelmän toteutuksessa ei tämän kyselytutkimuksen valossa ole kuitenkaan otettu riittävästi huomioon valvonta- ja hälytystoiminnan tarpeita ja käytön vähäisyys vaikuttaisi tässä käyttäjäryhmässä selkeästi kytkeytyvän huonoon käytettävyyden kokemukseen. Vastaajat kertoivat useita hyviä kehitysehdotuksia, joiden lisääminen järjestelmään voisi parantaa käytettävyyttä ja tämän myötä lisätä käyttöä ja tärkeän tiedon päätymistä sille, joka siitä hyötyy. Esimerkkeinä ideoista mainittakoon helpposti käytettävä vapaaseen sanahakuun perustuva hakutoiminto, syötettyjen tietueiden nopeampi

selaaminen ja mobiilisovelluksen käytön laajentaminen. Useat kokivat myös tarpeen lisäkoulutukselle. Uskon, että jo näiden ominaisuuksien parannuksilla ja riittäväällä koulutuksella POTI saataisiin paremmin palvelemaan koko poliisiorganisaatiota.

6.2 Jatkotutkimus

Tämän kyselytutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa POTIn käyttöä valvonta- ja hälytystoimintasektorin operatiivista työtä tekevän henkilöstön keskuudessa ja löytää vastauksia siihen, millaisena he kokevat sen käytettävyyden. Tulosten perusteella käyttö on kohderyhmässä melko vähäistä, kuten ylempänä on useassa kohdassa osoitettu. Toki kysely tehtiin vain yhdessä poliisilaitoksessa työskenteleville, mutta vastaajajoukko koostui kuitenkin seitsemän toimipaikan henkilöstöstä, joten tulokset lienevät ainakin jossain määrin sovellettavissa muihinkin Suomen poliisilaitoksiin.

Kysely osoitti ongelmien lisäksi myös ratkaisuehdotuksia yksittäisiin seikkoihin. Oleellisin kysymys tämän tiimoilta on kuitenkin vielä ratkaisematta: Kuinka käyttö saataisiin paremmalle tasolle? Miten hankalaksi koetun tietojärjestelmän käyttäjät voitaisiin aktivoida tuottamaan organisaatiolle lähes välttämätöntä tietoa. Voisiko ongelman ratkaista pelkällä koulutuksen lisäämisellä, vai olisiko joku toinen lähestymistapa kenties toimivampi? Tulisiko POTIn käyttö esimerkiksi vastuuttaa pienemmälle määrälle työntekijöitä, joilla olisi intoa syöttää tietoja ja myös jakaa niitä muille?

LÄHTEET

Hakaniemi, Jussi 2012: Analyysitoiminta ja päätöksenteko paikallispoliisissa – Tietojohdoisen poliisitoiminnan sovelluksia. Pro Gradu -tutkielma.

Heikkilä, Tarja 2014: Kvantitatiivinen tutkimus. Edita Publishing Oy.

Helminen, Klaus & Kuusimäki, Matti & Rantaeskola, Satu 2012: Poliisilaki. Alma Talent Oy ja tekijät. Luettavissa: [https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/EACBJXBTEB#kohta:POLIISILAKI\(\(20\)/piste:b4](https://verkkokirjahylly.almatalent.fi/teos/EACBJXBTEB#kohta:POLIISILAKI((20)/piste:b4). Luettu 16.3.2021.

Laihonen, Harri & Hannula, Mika & Helander, Nina & Ilvonen, Ilona & Jussila, Jari & Kukko, Marianne & Kärkkäinen, Hannu & Lönnqvist, Antti & Myllärniemi, Jussi & Pekkola, Samuli & Virtanen, Pasi & Vuori, Vilma & Yliniemi, Terhi 2013: Tietojohdaminen. Tampereen Teknillinen Yliopisto.

Metsämuuronen, Jari 2001: Metodologian perusteet. Metodologia-sarja 1. Helsinki, International Methelp.

Nielsen, Jakob 1993: Usability Engineering. Academic Press, Inc.

Otos ja otantamenetelmät. Kvantitatiivisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>. Luettu 09.04.2021.

Poliisihallitus, 2018. Poliisin tiedustelujärjestelmä POTI-diasarja. <https://poliisi.fi/-/poliisi-panostaa-rikosten-ehkaisemiseen-ja-paljastamiseen>. Luettu 11.3.2021.

Poliisin strategia vuosille 2020–2024. Luettavissa <https://poliisi.fi/documents/25235045/28127375/Poliisin-strategia-2020-2024.pdf/712129e3-0110-cdc1-3ef3-8c29052a5763/Poliisin-strategia-2020-2024.pdf?t=1606152509317>. Luettu 16.3.2021.

Ratcliffe, Jerry H. 2016: Intelligence-led policing. Second edition. Routledge, New York. Luettavissa: <http://web.b.ebscohost.com.polamk.idm.oclc.org/ehost/detail/detail?vid=0&sid=a7241eec-a889-4ef0-bb13-df5cdc702279%40pdc-v-sessmgr01&bdata=JnNpdGU9ZWlhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=1221311&db=nlebk>. Luettu 16.3.2021

Sisäministeriö: Poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevat säädökset. Luettavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/toimijat-ja-vastuut/usein-kysytyt-kysymykset-poliisin-henkilotietojen-kasittelya-kevista-saadoksista>. Luettu 17.3.2021

Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi, uudistettu laitos. Tammi.

Tähtinen, Juhani & Laakkonen, Eero & Broberg, Mari 2020: Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. Luettavissa https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/149687/Tilastollisen_aineiston_k%C3%A4sittelyn_ja_tulkinnan_perusteita_2020.pdf?sequence=5&isAllowed=y. Luettu 21.4.2021.

Vilka, Hanna 2007: Tutki ja mittaa - Määrällisen tutkimuksen perusteet. Tammi.

Vuori, Jaana. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokanto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>. Luettu 6.7.2021.

LIITE 1

Webropol-kysely

Potin käyttökokemukset valvonta- ja hälytystoiminnassa

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeisteleminen.

Arvioi POTI:n käytettävyyttä *

- 1 = täysin eri mieltä
- 2 = jokseenkin eri mieltä
- 3 = ei samaa, eikä eri mieltä
- 4 = jokseenkin samaa mieltä
- 5 = täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
POTI:n käyttö oli helppo oppia	☐	☐	☐	☐	☐
Tietojen syöttäminen ja selaaminen on nopeaa ja tehokasta	☐	☐	☐	☐	☐
Osaan tehdä havainto- tai tiedotustiedon syötön katsomatta ohjeita	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän millä perusteella havainto- tai tiedotustiedon voi syöttää	☐	☐	☐	☐	☐
POTI on tietojärjestelmänä miellyttävä käyttää	☐	☐	☐	☐	☐

Oletko ladannut havaintotiedon mobiilisovelluksen työpuhelimeesi? *

- Kyllä
- En

Onko mobiilisovellus lisännyt POTI:n käyttöäsi?

- Kyllä
- Ei

Onko sinulla muita ajatuksia POTI:sta tietojärjestelmänä?

Arvioi POTI:n käyttöä tiedonvälityksen työkaluna *

- 1 = täysin eri mieltä
2 = jokseenkin eri mieltä
3 = ei samaa, eikä eri mieltä
4 = jokseenkin samaa mieltä
5 = täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
On tärkeää, että rikollisuuteen liittyviä tietoja voi välittää toisille tietojärjestelmän kautta	☐	☐	☐	☐	☐
Syötän usein POTI:in tietoja tekemistäni havainnoista ja rikosilmoituksista	☐	☐	☐	☐	☐
Selaan usein POTI:sta muiden tekemiä syöttöjä	☐	☐	☐	☐	☐
Lisään usein tietoja muiden tekemiin POTI-syöttöihin	☐	☐	☐	☐	☐
POTI:in soveltuvaa tietoa välitetään POTI:n sijasta kollegoille muilla keinoilla, esimerkiksi suullisesti tai sähköpostilla	☐	☐	☐	☐	☐

Onko sinulla muita ajatuksia tiedon jakamisesta kenttätoiminnassa?

Onko POTI:in syötetyistä tiedoista hyötystä oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa? *

- 1 = täysin eri mieltä
2 = jokseenkin eri mieltä
3 = ei samaa, eikä eri mieltä
4 = jokseenkin samaa mieltä
5 = täysin samaa mieltä

	1	2	3	4	5
Käytän POTI:in syötettyjä tietoja avuksi oma-aloitteisen toiminnan suuntaamisessa	☐	☐	☐	☐	☐
Tietyn alueen, kuten kaupunginosan kirjaukset on helppo löytää	☐	☐	☐	☐	☐
Tiettyyn ilmiöön, kuten huumausainerikollisuuteen liittyviä kirjauksia on helppo löytää	☐	☐	☐	☐	☐
Tiettyyn henkilöön liittyviä kirjauksia on helppo löytää	☐	☐	☐	☐	☐

Onko sinulla ajatuksia siitä, kuinka POTI:in syötettyjen tietojen käytettävyyttä kenttätoiminnassa voisi parantaa?

Yksikkö, jossa työskentelet? *

- Tampereen kenttäyksikkö
 Pirkanmaan itäinen kenttäyksikkö
 Pirkanmaan läntinen kenttäyksikkö
 Jyväskylän kenttäyksikkö
 Jämsän kenttäyksikkö
 Liikennepoliisiyksikkö, Tampere tai lentoasema

- Liikennepoliisiyksikkö, Jyväskylä

Ikäsi *

- 20 - 35
 36 - 50
 51 +

LIITE 2

Saatekirje

Tervehdys kollega!

Saanko vaivata pienellä kyselyllä? Vastaamiseen ei kulu kauan, eikä siinä tarvitse kirjoittaa yhtäkään sanaa, ellei halua. Nopea selviää muutamassa minuutissa.

Voit vastata kyselyyn alla olevasta linkistä. Paina Ctrl + hiiren vasen nappi ja siirry TUVEn puolelle tai kopioi linkki ja avaa suoraan TUVE-selaimessa:

<https://link.webpolsurveys.com/S/25E37FCA5CD29BF9>

Suoritan PolAmkissa YAMK-tutkintoa edeltävää AMK-muuntokoulutusta ja teen siihen liittyen opinnäyte-työtä aiheesta **POTI-järjestelmän käyttö kenttätoiminnan työkaluna**. Ennen opiskelun aloitusta toimin ryhmänjohtajana Pirkanmaan läntisessä kenttäyksikössä ja oman kokemukseni perusteella uskallan sanoa, että POTIn käyttö on jäänyt valvonta- ja hälytystoiminnassa isolla osalla melko vähäiseksi. Myönnän, että kuulun itsekin tähän porukkaan.

Tietojen jakaminen rikosentekijöistä ja heidän liikkeistään on kuitenkin tärkeä osa poliisin työtä. Poliisin täytyy tuntea oma alueensa ja siellä vaikuttavat henkilöt, eikä siihen nykyisten laajojen partiointialueiden aikana riitä enää pelkkä kaverille kertominen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kuinka te, kenttämiehet ja -naiset, koette POTIn toimivuuden ja sitä kautta hahmottaa sen ongelmia ja kehityskohteita. Kysely on lähetetty kaikille Sisä-Suomen poliisilaitoksen kenttäyksiköiden ja liikenneyksikön miehistöön ja alipäällystöön kuuluville jakelulistojen perusteella. Jos et kuulu kohderyhmään, toivotan hyvää päivänjatkoa. Jos sait saman viestin useamman jakelulistan kautta, ei tarvitse vastata uudestaan.

Kyselyyn pystyy kiireinen ihminen vastaamaan muutamassa minuutissa hiirellä klikkailemalla. Mukana on myös kolme avointa kysymystä, joihin ei ole pakko vastata. Olen kuitenkin äärimmäisen kiitollinen jos jaksat niihinkin lyhyesti kuvailla omia mielipiteitäsi POTIsta ja sen käytöstä. Kysely on anonymi, joten sinun ei tarvitse ilmoittaa henkilötietojasi missään kohdassa.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista, eikä sitä tehdä tilaustyönä millekään taholle. Vastausaikaa on 18.7.2021 asti.

Suuri kiitos avusta ja hyvää kesän alkua.

Terveisin,

Mikko Martikainen
Ylikonstaapeli
Pirkanmaan läntinen kenttäyksikkö

Sisä-Suomen poliisilaitos
Nokian poliisiasema
Nokian valtatie 25 E, 37100 Nokia